

**Święto przebaczenia
z papieżem Franciszkiem**

PENITENCJARIA APOSTOLSKA

Święto przebaczenia z papieżem Franciszkiem

**Pomoce duszpasterskie
dotyczące spowiedzi i odpustów
z nauczaniem papieża Franciszka**

Wydawnictwo Ojców Franciszkanów
Niepokalanów 2019

Tytuł oryginału:
La festa del perdono con Papa Francesco

© Copyright 2017
Liberia Editrice Vaticana

Zdjęcie na okładce:
Servizio fotografico de „L'Osservatore Romano”

Redakcja naukowa wydania:
o. dr Robert Leżohupski OFMConv.

Korekta:
Małgorzata Wojciechowska

Tłumaczenie:
Magdalena Jagiełło

Skład:
Piotr Górski

© Copyright for this edition by
Wydawnictwo Ojców Franciszkanów Niepokalanów

ISBN 978-83-7766-175-8

Wydawnictwo Ojców Franciszkanów Niepokalanów
Paprotnia, ul. O.M. Kolbego 5, 96-515 Teresin
tel.: 46 864 22 08
e-mail: wydawnictwo@niepokalanow.pl
e-sklep: www.wydawnictwo.niepokalanow.pl
fb: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów Niepokalanów

Niepokalanów 2019

Wprowadzenie

Z pewnością darowanie win jest najbardziej ewidentną demonstracją wszechmocy i miłości Boga Ojca, objawioną przez Jezusa podczas Jego ziemskiego życia. Każda stronica Ewangelii niesie z sobą woń tej miłości, która przekłada się na przebaczenie, i to przebaczenie nieznające granic poza tymi, które może postawić człowiek, zatwardzając się w swoich błędach i zamykając tym samym drzwi swojego „ja” przed zbawczą miłością Boga. Tymczasem Odkupiciel nawet w chwili swojego ukrzyżowania wypowiada słowa przebaczenia: „Ojcze, przebacz im, bo nie wiedzą, co czynią” (Łk 23,34).

Zawołanie z herbu papieża Franciszka zostało zaczerpnięte z homilii św. Bedy Czcigodnego, prezbitera (*Homilia* 21; CCL 122, 149–151), który komentując ewangeliczną scenę powołania św. Mateusza, napisał: „Jezus zobaczył celnika, a ponieważ spojrział na niego, [ogarniając go] miłosierdziem i wybierając (miserando atque eligendo), powiedział mu: «Pójdź za Mną»”. Homilia ta oddaje hołd miłosierdziu Bożemu i przywołuje się ją w Liturgii Godzin w uroczystość św. Mateusza.

Wprowadzenie

Homilia ta odgrywa wyjątkową rolę w życiu i drodze duchowej papieża, gdyż w 1953 r., w dniu upamiętniającym św. Mateusza, siedemnastoletni Jorge Mario Bergoglio w sposób szczególny odczuł pełną miłości obecność Boga. Owego dnia po spowiedzi doświadczył przepełnionego słodyczą spojrzenia Jezusa, który wzywał go do swojej służby. Gdy został mianowany biskupem, pamiętając o tym wydarzeniu, zdecydował się przytoczyć w kartuszu swojego herbu, a więc przyjęc jako dalszy program życia i posługi, przywołane wyżej słowa św. Bedy: *miserando atque eligendo*.

Zważywszy, że spośród wszystkich sakramentów, to sakrament pojednania skutecznie ekspozuje miłosierne spojrzenie Boga i przekłada je na konkret życia penitentów, Penitencjaria Apostolska w szczególny sposób ukazuje to „odczucie” i styl pracy duszpasterskiej papieża Franciszka. Penitencjaria jest nie tylko pierwszym z trybunałów Kościoła, lecz także trybunałem *sui generis* – co do którego papież Franciszek stwierdził, że jest rodzajem trybunału, który naprawdę mu się podoba (por. przemówienie do uczestników XVIII Forum Wewnętrznego dla Spowiedników, 17.03.2017). Jego orzeczenia mogą być zatem jedynie miłosierne, jako że stają przed nim sumienia dotknięte łaską, czy też skruszony z powodu swoich grzechów i przestępstw. Dlatego rzeczywistość, w jakiej się znalazły, napawa raczej podziwem dla

Wprowadzenie

Bożego miłosierdzia niż oburzeniem z powodu ciężaru ludzkich win.

W Penitencjarii każdego dnia zgłębia się bezcenną wartość Krwi Chrystusa, której jedna kropla „może obmyć z win i zmaz” (por. *Zbliżam się w pokorze*), zgłębia się też potężny i niezwykle czuły wymiar macierzyństwa Maryi, która stała u stóp Krzyża. Oczywiście Penitencjaria nie posiada „władz” poniekąd czasowych, choć niezwykle godnych szacunku i koniecznych, posiada jednak najwyższą i najbardziej fascynującą z „władz”, która przyczynia się do triumfu królewskiej władzy Chrystusa, kiedy oznajmia: „Pan odpuścił tobie grzechy, idź w pokoju i odtąd już nie grzesz”.

Ponadto, wraz z darem odpustu, Penitencjaria czerpie z cennego skarbcza komunii świętych i przelewa na przysposobionych do tego wiernych wszystkie dobrodziejstwa płynące z odkupienia Chrystusa, aby przebaczenie rozciągnęło się aż do ostatecznych skutków, do których dociera miłość Boga (por. Franciszek, Bulla *Misericordiae vultus*, 11.04.2015, n. 22).

Z tych wszystkich powodów oraz mając na uwadze fakt, że „sakrament pojednania musi ponownie odnaleźć swoje centralne miejsce w życiu chrześcijańskim” (List apostolski *Misericordia et misera*, n. 11), Penitencjaria Apostolska zechciała przygotować te skromne *Materiały pomocnicze dotyczące spowiedzi i odpustów*, posługując się niemal

Wprowadzenie

całkowicie słowami papieża Franciszka, aby wszyscy mieli możliwość doświadczenia wyzwalającej mocy przebaczenia, jako że nikomu szczerze skruszonemu nie zabrania się dostępu do miłości Ojca, który czeka jego powrotu (por. tamże).

Rzym, 1 listopada 2017 r.
w uroczystość Wszystkich Świętych

Mauro kard. Piacenza
Penitencjarz Większy

Ks. prał. Krzysztof Nykiel
Regens

Przedmowa do wydania polskiego

Z radością przekazuję polską edycję przygotowanej przez Penitencjarię Apostolską pomocy duszpasterskiej dotyczącej spowiedzi i odpustów pt. „Święto przebaczenia z papieżem Franciszkiem”, wydanej w Polsce nakładem Wydawnictwa Ojców Franciszkanów w Niepokalanowie.

Penitencjaria Apostolska jest pierwszym wśród trybunałów Stolicy Apostolskiej, a jej kompetencje dotyczą wyłącznie sumienia – tak zwanego forum wewnętrznego, czyli intymnego obszaru relacji między miłosiernym Bogiem a penitentem. Słusznie można ją nazwać „Trybunałem Miłosierdzia w służbie spowiednikom i penitentom”, ponieważ jej główną misją jest służba wiernym w ich pojednaniu z Bogiem i z Kościołem.

Naszym pragnieniem jest, abyśmy wszyscy nieustannie uświadamiali sobie, iż sakrament pokuty i pojednania jest uprzywilejowaną drogą w dążeniu do świętości własnej, kapłańskiej i wszystkich wiernych, którzy do tego sakramentu przystępują. To przez konfesjonał otrzymujemy wewnętrzną siłę, aby rozpocząć nowe życie na wzór Chrystusa i Ewangelii. To w konfesjonale kapłan staje

Przedmowa do wydania polskiego

się świadkiem prawdy, że tylko Bóg ma moc, aby usunąć zło ze świata, i ostatnie słowo o grzechu człowieka wypowiada Bóg przez formułę rozgrzeszenia, kiedy kapłan zwraca się do penitenta: „Ja odpuszczam tobie grzechy w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego...”. Jak przypominał nam papież Franciszek podczas jednej z audiencji, przebaczenie nie jest owocem naszych wysiłków, lecz jest prezentem, jest darem Ducha Świętego. Tylko wtedy, gdy pozwolimy się pojednać w Panu Jezusie z Ojcem i z braćmi, możemy naprawdę trwać w pokoju. I tylko kiedy otrzymujemy przebaczenie Jezusa, jesteśmy spokojni, mamy w sercu ten pokój, który może dać tylko Jezus, tylko On.

Spowiednik powinien okazywać ojcowską miłość wobec wszystkich penitentów, a zwłaszcza „zagubionych dzieci”, które powracają, nieraz z bardzo daleka. Ojciec „marnotrawnego syna” jest w tym względzie doskonałym przykładem. Powinien być nie jak sędziowie tego świata, którzy szukają w oskarżonych czynów podlegających karom, ale sędzią, który musi rozeznaczyć, czy w duszy penitenta istnieją warunki do przyjęcia przebaczenia Pana, sędzią, który działa według sprawiedliwości Bożej, stosując miarę miłosierdzia. On jest nauczycielem prawdy, który przytacza nauczanie Jezusa o tym, co jest dobre, a co złe, bez prawa do wykładni prawdy Ewangelii według własnego punktu widzenia. Tylko w ten sposób, jako dobry lekarz, może uleczyć choroby duszy penitentów

Przedmowa do wydania polskiego

przystępujących do sakramentu pojednania z pragnieniem uwolnienia się od grzechu, który ich dręczy i doświadcza.

Dobry spowiednik – nie zapominajmy o tym – to również dobry penitent, który sam we własnej osobie przeżywa ten sakrament i pozwala się obejmować Bogu Ojcu w spowiedzi, i tak pozostaje wewnątrz tego objęcia... Jeżeli ktoś doświadcza tego na sobie, we własnym sercu, może to także dać innym w posłudze w konfesjonale.

Niestety jesteśmy dzisiaj świadkami rozprzestrzeniania się zaniku poczucia grzechu, zwłaszcza wśród młodych ludzi, czego główną przyczyną jest próba wyeliminowania Boga ze współczesnej kultury w ogóle. Niech zatem „Święto przebaczenia z papieżem Franciszkiem” stanie się użytecznym narzędziem w misji Kościoła, wzywanego dzisiaj bardziej niż kiedykolwiek wcześniej do ożywienia praktyki spowiedzi i odpuszczenia grzechów oraz zapowiedzi Bożego miłosierdzia, które jest zawsze większe niż grzech.

Ks. prał. Krzysztof Nykiel
Regens

Część I

Sakrament miłosierdzia i radości

Na zakończenie Roku Miłosierdzia papież Franciszek opublikował List apostolski, w którym między innymi zauważył: „Celebracja miłosierdzia odbywa się w sposób zupełnie szczególny w sakramencie pojednania. Odczuwamy wtedy uścisk Ojca, który wychodzi nam na spotkanie, aby obdarować nas łaską bycia na nowo Jego dziećmi. Jesteśmy grzesznikami i niesiemy ze sobą ciężar sprzeczności między tym, co chcielibyśmy uczynić, a tym, co rzeczywiście czynimy (por. Rz 7,14–21). Jednakże łaska zawsze nas poprzedza i przybiera oblicze miłosierdzia, które staje się skuteczne w pojednaniu i przebaczeniu. Bóg sprawia, że rozumiemy Jego ogromną miłość właśnie w obliczu naszej grzeszności. Łaska jest silniejsza i przewyższa wszelkie możliwe opory, bo miłość wszystko zwycięża (por. 1 Kor 13,7)”¹.

List apostolski *Misericordia et misera*,
20.11.2016, nr 8

¹ Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20161120_misericordia-et-misera.html, dostęp: 27.02.2019.

Czym jest spowiedź?

Dar Boga

„Jak nam przypomniał apostoł Paweł, Bóg nieustannie okazuje bogactwo swego miłosierdzia przez wszystkie wieki. Przemiana serca, która sprawia, że wyznajemy nasze grzechy, jest «darem Bożym». Sami z siebie tego uczynić nie możemy. Możliwość wyznania naszych grzechów jest darem Bożym, jest «Jego dziełem» (por. Ef 2,8–10). Kiedy więc zostajemy dotknięci z czułością Jego ręką i ukształtowani przez Jego łaskę, możemy zbliżyć się do kapłana nie tylko bez lęku, który powodują nasze przewinienia, lecz także mając pewność, że zostaniemy przez niego przyjęci w imię Boga i zrozumiani mimo naszej nędzy; a także przystąpić do sakramentu pokuty bez adwokata, gdyż mamy tylko jednego obrońcę, który oddał swoje życie za nasze grzechy!»².

FRANCISZEK, *Homilia podczas nabożeństwa pokutnego*, 13.03.2015

„Nie mogę powiedzieć: przebaczam sobie grzechy. O przebaczenie się prosi, prosi się kogoś innego, i w spowiedzi prosimy o przebaczenie Jezusa. Przebaczenie nie jest owocem naszych wysiłków, lecz jest prezentem, jest darem Ducha Świętego. To On nas napełnia obmywającym strumieniem miłosierdzia

2 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/homilie/rok-milosierdzia_13032015.html, dostęp: 27.02.2019.

Czym jest spowiedź?

i łaski, który nieustannie wypływa z otwartego Serca Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego”³.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 19.02.2014

Pozwolić się otoczyć Bożemu miłosierdziu

„Drodzy bracia i siostry, pozwólmy, by nas otoczyło Boże miłosierdzie; zaufajmy cierpliwości Boga, który zawsze daje nam czas; miejmy odwagę wrócić do domu Stwórcy, by zamieszkać w ranach Jego miłości. Pozwólmy, by nas miłował, spotykajmy Jego miłosierdzie w sakramentach. Gdy poczujemy Jego czułość – tak piękną – i poczujemy Jego uścisk, także my będziemy bardziej zdolni do miłosierdzia, cierpliwości, przebaczenia i miłości”⁴.

FRANCISZEK, *Homilia w Niedzielę Miłosierdzia Bożego*, 7.04.2013

„Sprawowanie sakramentu pojednania oznacza, że znajdujemy się w serdecznym uścisku: jest to uścisk nieskończonego miłosierdzia Ojca. Pamiętamy tę piękną, bardzo piękną przypowieść o synu – wyszedł on z domu z pieniędzmi, które mu się należały w spadku; roztrwonił wszystko, a potem, kiedy już nic nie miał, postanowił wrócić do domu nie jako syn, ale jako sługa. Tak bardzo czuł się winny w sercu

3 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/audiencje/ag_19022014.html, dostęp: 27.02.2019.

4 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/homilie/lateran_07042013.html, dostęp: 27.02.2019.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

i tak bardzo się wstydził. I stała się rzecz niespodziewana, bo kiedy zaczął mówić, prosić o przebaczenie, ojciec nie dał mu skończyć, wziął go w ramiona, ucałował i wyprawił ucztę. A ja wam mówię: za każdym razem, kiedy się spowiadamy, Bóg bierze nas w ramiona, Bóg świętuje! Idźmy dalej tą drogą”⁵.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 19.02.2014

„Bóg nas oczekuje, czeka, aż pokażemy Mu choć ten maleńki prześwit, by mógł w nas działać swoim przebaczeniem, swoją łaską. Tylko ten, kto został dotknięty, przytulony czułością Jego miłosierdzia, zna tak naprawdę Pana”⁶.

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016, s. 59

**Doświadczyć siły,
by powstać i zacząć od nowa**

„Odchodząc od konfesjonału, poczujemy Jego siłę, która daje na nowo życie i przywraca entuzjazm wiary. Po spowiedzi będziemy odrodzeni”⁷.

FRANCISZEK, *Homilia podczas nabożeństwa pokutnego*, 13.03.2015

5 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/audiencje/ag_19022014.html, dostęp: 27.02.2019.

6 FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, przeł. J.Ganobis, Znak, Kraków 2016, s. 59.

7 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/homilie/rok-milosierdzia_13032015.html, dostęp: 27.02.2019.

Czym jest spowiedź?

„Przebaczenie to siła, która przywraca do nowego życia i dodaje odwagi, aby patrzeć w przyszłość z nadzieją”⁸.

FRANCISZEK, *Bulla Misericordiae vultus*,
11.04.2015, nr 10

„Jest wielu pokornych ludzi, którzy spowiadają się ze swoich ponownych upadków. W życiu każdego mężczyzny i każdej kobiety nie tak ważne jest jednak to, by nigdy nie upaść w czasie drogi. Ważne jest to, by zawsze się podnosić i nie pozostawać na ziemi, liżąc rany. Pan miłosierdzia zawsze przebacza, oferując możliwość zaczęcia na nowo”⁹.

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016, s. 86

„Drodzy bracia, czy jako członkowie Kościoła jesteśmy świadomi piękna tego daru, który nam ofiaruje sam Bóg? Czy cieszy nas ta opieka, ta macierzyńska troska, którą Kościół nas otacza? Czy potrafimy ją doceniać z prostotą i wytrwałością? Nie zapominajmy, że Bóg niestrudzenie nam przebacza; przez posługę kapłana na nowo bierze nas w ramiona, odradza nas i pozwala nam się podnieść i wyruszyć w dalszą drogę. Takie bowiem jest

8 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco_bolla_20150411_misericordiae-vultus.html, dostęp: 27.02.2019.

9 FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, przeł. J. Ganobis, Znak, Kraków 2016, s. 86.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

nasze życie: nieustanne podnoszenie się i wyruszenie w dalszą drogę¹⁰.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 20.11.2013

Dzięki spowiedzi „zawsze możemy zaczynać od nowa. Jak to? Zaczynać od nowa? Ktoś może mi powiedzieć: «Nie, ojcie, tyle mam na sumieniu... Jestem wielkim grzesznikiem, wielką grzesznicą... Nie mogę zacząć od nowa!». Mylisz się! Możesz rozpocząć od nowa! Dlaczego? Dlatego, że On na ciebie czeka, On jest blisko ciebie, On cię kocha, On jest miłosierny, On tobie przebacza. On daje ci siłę, żeby zacząć od nowa! Nam wszystkim! Dlatego potrafimy otworzyć oczy, przezwyciężyć smutek i łzy, i zaintonować «pieśń nową». Ta prawdziwa radość pozostaje również w chwili próby, także w cierpieniu, bo ta radość nie jest powierzchowna, ale przenika do głębi osobę, która powierza się Bogu i Jemu ufa¹¹.

FRANCISZEK, *Rozważanie przed modlitwą*
Anioł Pański, 15.12.2013

Odnaleźć prawdziwy pokój

„Tylko wtedy, gdy pojednamy się w Panu Jezusie z Ojcem i z braćmi, możemy naprawdę trwać

10 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/audiencje/ag_20112013.html, dostęp: 28.02.2019.

11 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/modlitwy/ap_15122013.html, dostęp: 28.02.2019.

Jak się spowiadać?

w pokoju. I czujemy to w sercu wszyscy, kiedy idziemy się wyspowiadać, mając w duszy ciężar, trochę smutku; a kiedy otrzymujemy przebaczenie Jezusa, jesteśmy spokojni, mamy w sercu ten pokój, tak wspaniały, który może dać tylko Jezus, tylko On¹².

FRANCISZEK, *Audiencja*, 19.02.2014

„Z przekonaniem na nowo kładziemy w centrum sakrament pojednania, ponieważ pozwala dotknąć nam wielkości miłosierdzia. To ono jest dla każdego penitenta źródłem prawdziwego pokoju wewnętrznego¹³.”

FRANCISZEK, *Bulla Misericordiae Vultus*,
11.04.2015, nr 17

Jak się spowiadać? **Szczerość**

Pewien dziennikarz zapytał papieża Franciszka: „Jakie rady na dobrą spowiedź dałby Ojciec Święty osobie przystępującej do tego sakramentu?”. Papież odpowiedział: „By myślała o prawdzie swojego życia, o tym, co czuje, co myśli przed Bogiem. By potrafiła spojrzeć szczerze na samą siebie i swój

12 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/audiencje/ag_19022014.html, dostęp: 28.02.2019.

13 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco_bolla_20150411_misericordiae-vultus.html, dostęp: 28.02.2019.

grzech. I by czując się grzesznikiem, pozwoliła się zaskoczyć i zadziwić Bogu¹⁴.

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*,
2016, s. 67–68

„Chcę dać wam radę: bądźcie przejrzysti przed spowiednikiem. Zawsze. Mówcie wszystko, nie bójcie się. [...] Trzeba mówić zawsze prawdę spowiednikowi. Ta przejrzystość dobrze robi, bo budzi w nas pokorę, we wszystkich. «Ojcze, trwałem w tym, uczynilem to, nienawidziłem...», cokolwiek by to było. Mówcie prawdę, niczego nie ukrywając, bez niedomówień, ponieważ rozmawiacie z Jezusem w osobie spowiednika¹⁵.

FRANCISZEK, *Spotkanie z seminarzystami,
nowicjuszami i nowicjuskami*, 6.07.2013

Pokora

„Ten, kto się spowiada, powinien się wstydić grzechu: wstyd jest łaską, o którą należy prosić, jest dobrym, pozytywnym czynnikiem, ponieważ czyni nas pokornymi¹⁶.

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016, s. 50

14 FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, przeł. J. Ganobis, Znak, Kraków 2016, s. 67–68.

15 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/seminarzysci_06072013.html, dostęp: 28.02.2019.

16 FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, przeł. J. Ganobis, Znak, Kraków 2016, s. 50.

Jak się spowiadać?

„Gdy wyznajemy przed Bogiem nasze grzechy takimi, jakimi są, zawsze doświadczamy łaski wstydu. Wstyd wobec Boga jest bowiem łaską. Kiedy ktoś z nas pomyśli: «wstydzę się», to jest to łaska. Przypomnijmy sobie Piotra, który po cudzie dokonanym przez Jezusa nad jeziorem rzekł: «Odejdź ode mnie, Panie, bo jestem człowiek grzeszny» (Łk 5,80). Wstydził się swojego grzechu skonfrontowanego ze świętością Jezusa Chrystusa»¹⁷.

FRANCISZEK, *Homilia*, 25.10.2013

„Są ludzie, którzy boją się zbliżyć do konfesjonału, zapominając, że spotykamy tam nie surowego sędziego, ale nieskończenie miłosiernego Ojca. Prawdą jest, że gdy idziemy do spowiedzi, odczuwamy trochę wstydu. Zdarza się to nam wszystkim, ale musimy pamiętać, że także ten wstyd jest łaską, która przygotowuje nas do tego, by Ojciec, który zawsze wszystko wybacza, mógł wziąć nas w objęcia”¹⁸.

FRANCISZEK, *Rozważanie po modlitwie Anioł Pański*, 2.08.2015

„Jest wielu pokornych ludzi, którzy spowiadają się ze swoich ponownych upadków. W życiu każdego mężczyzny i każdej kobiety nie tak ważne jest jednak to, by nigdy nie upaść w czasie drogi. Ważne jest to, by zawsze się podnosić i nie pozostawać na ziemi,

¹⁷ FRANCISZEK, *Homilia*, 25.10.2013. Przekład własny tłum.

¹⁸ Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/modlitwy/ap_02082015.html, dostęp: 29.02.2019.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

liżąc rany. Pan miłosierdzia zawsze przebacza, oferując możliwość zaczęcia na nowo¹⁹.

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016, s. 86

Konkrety

„Maluczcy mają szczególną mądrość. Bo gdy na przykład jakieś dziecko przychodzi się spowiadać, nigdy nie wypowiada ogólników. Mówi raczej: «Ojcie, zrobiłem to... i zaszkodziłem w ten sposób mojej cici, a tamtemu powiedziałem...», i wypowiada to słowo. Są konkretne. Mają ową prostotę prawdy. My zaś zawsze mamy tendencję do ukrywania rzeczywistości naszej nędzy²⁰».

FRANCISZEK, *Homilia*, 25.10.2013

Poczucie grzechu

W homilii wygłoszonej podczas Mszy świętej w Domu Świętej Marty we wtorek 10 marca papież Franciszek „nawiązał do pierwszego czytania zaczerpniętego z Księgi Daniela (3,25.34–43). Jest w nim mowa o proroku Azariaszu, który «przechodził próbę i przypomniał próbę swojego ludu, który był zniewolony». Jednak, uściślił papież, lud «nie był

19 FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, przeł. J. Ganobis, Znak, Kraków 2016, s. 86.

20 Przekład własny tłum.

Jak się spowiadać?

zniewolony przypadkiem: był zniewolony, ponieważ odwrócił się od prawa Pana za sprawą grzechu». Dlatego Azariasz tak się modli: «Nie opuszczaj nas na zawsze – przez wzgląd na święte Twe imię. Nie odwracaj od nas swego miłosierdzia! Jesteśmy najmniejsi ze wszystkich narodów, zgrzeszyliśmy, dziś zostaliśmy poniżeni. Dziś prosimy o miłosierdzie». Tak więc Azariasz «okazuje skruchę. Prosi o przebaczenie grzechu swojego ludu». Prorok zatem «w momencie próby nie żali się Bogu», nie mówi: «Jesteś niesprawiedliwy w stosunku do nas, popatrz, co się z nami teraz dzieje...» Stwierdza natomiast: «Zgrzeszyliśmy i zasługujemy na to». To jest bardzo ważny szczegół: Azariasz «miał poczucie grzechu»²¹.

L'Osservatore Romano, 10.03.2015

Grzech nie jest zwykłym błędem

„Papież zwrócił następnie uwagę, że Azariasz mówi do Pana: «Przepraszam, zbłądziliśmy». Prośba o przebaczenie jest więc czymś innym niż przeprosiny. Są to zatem dwie różne postawy: pierwsza ogranicza się do przeproszenia, druga zakłada uznanie popełnionego grzechu. Grzech bowiem nie jest zwykłą pomyłką. Grzech jest bałwochwalstwem, oznacza adorowanie «licznych bożków»: dumy, próżności, pieniądza, mnie samego,

21 Cyt. za: <http://www.osservatoreromano.va/pl/news/otwarte-drzwi>, dostęp: 28.02.2019.

dobrobytu. Dlatego Azariasz nie mówi po prostu «przepraszam», lecz «prosi o przebaczenie»²².

L'Osservatore Romano, 10.03.2015

**Aby zyskać przebaczenie,
trzeba nauczyć się przebaczać**

Liturgiczny fragment Ewangelii św. Mateusza (Mt 18,21–35) dał Franciszkowi sposobność do ukazania dwóch twarzy przebaczenia: przebaczenia, o które prosi się Boga i przebaczenia, którego udziela się braciom.

„Piotr zadaje Jezusowi pytanie: Panie, ile razy mam przebaczyć, jeśli mój brat wykroczy przeciwko mnie? [...] Jezus odpowiada apostołowi grą słów. Siedemdziesiąt siedem razy znaczy bowiem, że masz przebaczać zawsze. [...] I tu pojawia się pytanie do każdego z nas: jaka jest miara mojego przebaczenia? Odpowiedź może dać przypowieść Jezusa o człowieku, któremu zostało darowane bardzo dużo: mnóstwo pieniędzy, wiele milionów. I potem ten szczęśliwiec, zadowolony z otrzymanego przebaczenia idzie i spotyka kolegę, który był mu winny być może 5 euro, i posyła go do więzienia.

Przykład jest jasny. Jeśli nie potrafię przebaczać, nie potrafię też prosić o przebaczenie. Dlatego Jezus uczy nas modlić się do Ojca słowami: «Odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom»”.

²² Tamże.

Jak się spowiadać?

Co to konkretnie oznacza? Papież Franciszek odpowiedział, wyobrażając sobie dialog z penitentem: „«Ależ, ojcze, ja się spowiadam, chodzę do spowiedzi...». «A co robisz przed spowiedzią?». «No, myślę o złych rzeczach, które zrobiłem». «Dobrze». «Potem proszę Pana o przebaczenie i obiecuję, że więcej tego nie zrobię...». «Dobrze. A potem idziesz do księdza? Wcześniej jednak brakuje ci jednej rzeczy: przebaczyłeś wszystkim, którzy ci skrzywdzili?».

Jeśli modlitwa, która została nam podsunęta, mówi: «odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom», wiemy, że przebaczenie, które da ci Bóg, wymaga, abyś i ty przebaczył innym. [...] Jeśli bowiem nie przebaczam, to w pewnym sensie jest tak, jakbym zamykał drzwi przebaczeniu Boga²³.

L'Osservatore Romano, 10.03.2015

Z pomocą Matki Bożej

„Prośmy o wstawiennictwo Matkę Bożą, która miała w swoich ramionach Boże Miłosierdzie, które stało się człowiekiem²⁴».

FRANCISZEK, *Rozważanie przed modlitwą Anioł Pański*, 17.03.2013

23 Tamże.

24 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/angelus/2013/documents/papa-francesco_angelus_20130317.html, dostęp: 1.03.2019.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

„Dziewicy, Matce Miłosierdzia, powierzamy posługę kapłanów i wszystkie wspólnoty chrześcijańskie, aby coraz bardziej rozumiały wartość sakramentu pojednania²⁵”.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską*, 28.03.2014

„Powierzmy się wstawiennictwu Maryi, Matki Miłosierdzia i Ucieczki grzesznych. Ona wie, jak pomóc nam – grzesznikom²⁶”.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską*, 12.03.2015

„Spoglądają na nas zawsze miłosierne oczy Najświętszej Matki Boga. Ona jest pierwszą, która toruje drogę i towarzyszy nam w dawaniu świadectwa miłości. Matka Miłosierdzia gromadzi wszystkich pod osłoną swego płaszcza, jak często przedstawiali Ją artyści. Ufamy Jej macierzyńskiej pomocy i idziemy za Jej odwieczną wskazówką, by patrzeć na Jezusa, który jest promiennym obliczem Bożego miłosierdzia²⁷”.

FRANCISZEK, *List apostolski Misericordia et misera*, 20.11.2016, nr 22

25 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/spowiednicy_28032014.html, dostęp: 1.03.2019.

26 Przekład własny tłum.

27 Cyt. za: https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20161120_misericordia-et-misera.html, dostęp: 1.03.2019.

Czy nie można spowiadać się bezpośrednio przed Bogiem?

Czy nie można spowiadać się bezpośrednio przed Bogiem?

„Jezus daje apostołom władzę odpuszczania grzechów. Trochę trudno jest zrozumieć, jak człowiek może odpuszczać grzechy, ale Jezus daje tę władzę. «Kościół jest depozytariuszem władzy kluczy», otwierania lub zamykania drogi do przebaczenia. Bóg w swoim najwyższym miłosierdziu przebacza każdemu człowiekowi, lecz On sam chciał, by ci, którzy należą do Chrystusa i do Kościoła, otrzymywali przebaczenie za pośrednictwem szafarzy Wspólnoty.

Przez posługę apostołską dociera do mnie miłosierdzie Boga, moje winy zostają przebaczone i otrzymuję radość. Tak więc Jezus wzywa nas, byśmy przeżywali pojednanie również w wymiarze kościelnym, wspólnotowym. I to jest bardzo piękne. Kościół, który jest święty, a jednocześnie potrzebuje pokuty, towarzyszy nam przez całe życie na drodze nawrócenia. Kościół nie jest posiadaczem władzy kluczy, lecz sługą urzędu miłosierdzia, i cieszy się za każdym razem, kiedy może ofiarować ten Boży dar”²⁸.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 20.11.2013

„Czasami słyszy się, jak ktoś utrzymuje, że spowiada się bezpośrednio Bogu... Owszem, jak już mówiłem, Bóg zawsze cię słucha, lecz w sakramencie

²⁸ Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2013/documents/papa-francesco_20131120_udienza-generale.html, dostęp: 1.03.2019.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

pojednania posyła brata, by przyniósł ci przebaczenie, pewność przebaczenia w imieniu Kościoła”²⁹.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 20.11.2013

„Wyspowiadanie się przed kapłanem to w pewien sposób powierzenie swojego życia w ręce bliźniego i sercu bliźniego, który działa wówczas w imieniu i na rzecz Jezusa. To sposób na to, jak być konkretnym i autentycznym: stanąć w obliczu faktów, patrząc na inną osobę, a nie na samych siebie odbitych w lustrze”³⁰.

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016, s. 44

„To prawda, że mogę rozmawiać z Panem, w każdej chwili prosić Go, a nawet błagać o przebaczenie. A Pan przebacz natychmiast. Lecz ważne jest, bym poszedł z tymi prośbami do konfesjonału, postawił samego siebie przed kapłanem, który uosabia Jezusa, uklęknął wobec Matki-Kościola, którego powołaniem jest rozdawać miłosierdzie Boga. Jest coś obiektywnego w tym geście, w moim uklęknięciu przed księdzem, który w tej chwili jest pośrednikiem docierającej do mnie i uzdrawiającej mnie łaski”³¹.

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016, s. 45

29 Tamże.

30 FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, przeł. J. Ganobis, Znak, Kraków 2016, s. 44.

31 Tamże, s. 45.

Czy nie można spowiadać się bezpośrednio przed Bogiem?

„Idąc do konfesjonału, pamiętajmy zawsze, że to Chrystus nas przyjmuje, to Chrystus wysłuchuje, to Chrystus przebacza, to Chrystus obdarza pokojem”³².

FRANCISZEK, *Przemówienie do misjonarzy miłosierdzia*, 9.02.2016

„Wiele osób być może nie rozumie kościelnego wymiaru przebaczenia, ponieważ wciąż dominuje indywidualizm i subiektywizm. Również my odczuwamy tego skutki. Oczywiście, Bóg przebacza każdemu skruszonemu grzesznikowi osobiście, lecz chrześcijanin jest związany z Chrystusem, a Chrystus jest związany z Kościołem. My, chrześcijanie, mamy więc o jeden dar, ale i o jedno zadanie więcej, co wyraża się w pokornym przechodzeniu przez posługę Kościoła. Musimy to doceniać; jest to dar, lekarstwo, zabezpieczenie. Dzięki temu zyskujemy pewność, że Bóg nam przebaczył.

Idę do brata kapłana i mówię: «Ojczy, zrobiłem to...». A on odpowiada: «Ja ci przebaczam; Bóg ci przebacza». W tym momencie jestem pewien, że Bóg mi wybaczył! I to jest piękne, ta pewność, że Bóg zawsze odpuszcza nam grzechy, i czyni to nieustrudzenie. Dlatego musimy wytrwale chodzić do księdza i prosić o przebaczenie.

Można odczuwać wstyd, wyznając grzechy, ale nasze mamy i babcie mówiły, że lepiej raz się

³² Cyt. za: <https://liturgia.wiara.pl/doc/2968458.Bierzcie-grzesznikow-na-swe-ramiona>, dostęp: 1.03.2019.

zacerwienić, niż zżółknąć tysiąc razy. Zacerwienimy się raz, lecz zostaną nam przebaczone grzechy i będziemy mogli iść dalej”³³.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 20.11.2013

Inne pytania i odpowiedzi **Czy Bóg zawsze przebacza?**

„Bóg przebacza zawsze! Nigdy Go to nie męczy. Nas męczy prośenie o przebaczenie, ale Jego nie męczy przebaczenie. To dlatego, kiedy Piotr zapytał Jezusa: «ile razy mam przebaczyć, czy aż siedem razy?» (por. Mt 18,21), padła wymowna odpowiedź: «Nie mówię ci, że aż siedem razy, lecz aż siedemdziesiąt siedem razy» (Mt 18,22). Czyli zawsze, bo właśnie tak przebacza Bóg: za każdym razem. A zatem jeśli w twoim życiu było wiele grzechów, wiele złych rzeczy, ale na koniec skruszony prosisz o przebaczenie, Bóg przebacza ci od razu. On przebacza zawsze”³⁴.

FRANCISZEK, *Homilia podczas Mszy świętej porannej w kaplicy Domu Świętej Marty*, 23.01.2015

„Nie ma takiego grzechu, którego Bóg by nie przebaczył. Być może ktoś mógłby powiedzieć: nie idę

33 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2013/documents/papa-francesco_20131120_udienza-generale.html, dostęp: 1.03.2019.

34 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/WP/franciszek_i_homilie/swmarta_23012015.html, dostęp: 1.03.2019.

Inne pytania i odpowiedzi

do spowiedzi, bo zrobiłem wiele złych rzeczy, więc nie otrzymam przebaczenia... A tymczasem to nieprawda, bo Bóg, jeśli okażesz skruchę, wszystko ci odpuści”³⁵.

FRANCISZEK, *Homilia podczas Mszy świętej porannej w kaplicy Domu Świętej Marty*,
23.01.2015

A jeśli poważnie zawiniłem?

„«Ach, ojcie, gdyby ojciec znał moje życie, nie mówiłby ojciec do mnie w ten sposób». «Dlaczego? Co zrobiłeś?». «Ach, dopuściłem się poważnych występków». «Tym bardziej idź do Jezusa, On się ucieszy, kiedy Mu o tym opowiesz! On zapomina, ma szczególną zdolność zapominania. Zapomina, całuje cię, bierze w ramiona i mówi tylko: *I Ja ciebie nie potępiam. Idź, a od tej chwili już nie grzesz!*» (J 8,11)”³⁶.

FRANCISZEK, *Homilia*, 17.03.2013

Czy nasz Pan nie męczy się przebaczeniem?

„Pan nigdy nie jest zmęczony przebaczeniem, nigdy! To nas męczy proszenie Go. Módlmy się zatem o łaskę, byśmy niestrudzenie prosili

³⁵ Tamże.

³⁶ Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130317_omelia-santa-anna.html, dostęp: 2.03.2019.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

o przebaczenie, ponieważ On nigdy się nami nie męczy. Prośmy o tę łaskę³⁷.

FRANCISZEK, *Homilia*, 17.03.2013

„O, bracia i siostry, oblicze Boga jest obliczem miłosierdnego Ojca, który zawsze jest cierpliwy. Czy pomyśleliście o cierpliwości Boga, jaką On ma wobec każdego z nas? To jest Jego miłosierdzie. Jest zawsze cierpliwy wobec nas, rozumie nas, czeka na nas, niestrudzenie nam przebacza, jeśli tylko potrafimy wrócić do Niego ze skruszonym sercem³⁸”.

FRANCISZEK, *Rozważanie przed modlitwą Anioł Pański*, 17.03.2013

„Każdy z nas mógłby być owym sługą z przypowieści, który ma duży dług (por. Mt 18,23–35), i to tak wielki, że nigdy nie zdołałby go spłacić. My także, gdy kłękamy w konfesjonale przed kapłanem, nie czynimy nic innego, jak tylko powtarzamy ten gest służby. Mówimy: «Panie, okaż mi swą cierpliwość». Czy zastanawialiście się kiedyś nad cierpliwością Boga? On jest bardzo cierpliwy.

My zaś jesteśmy pełni wad, dobrze o tym wiemy. I często popełniamy te same grzechy. A jednak Bóg niestrudzenie nam przebacza, ilekroć o to prosimy. Jest to przebaczenie pełne i całkowite. Dzięki

37 Tamże.

38 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/angelus/2013/documents/papa-francesco_angelus_20130317.html, dostęp: 2.03.2019.

temu mamy pewność, że mimo iż możemy popełnić znów te same grzechy, On zlituje się nad nami i nie przestanie nas kochać.

Podobnie jak król wobec sługi z przypowieści, Bóg «lituje się» nad nami, to znaczy odczuwa «litość» wraz z «czułością» – są to określenia wskazujące na Jego miłosierdzie wobec nas. Nasz Ojciec bowiem lituje się zawsze, kiedy jesteśmy skruszeni. Odsyła nas do domu ze spokojnym i pogodnym sercem, mówiąc, że wszystko nam darował i przebaczył. Boże przebaczenie nie ma granic; przekracza naszą wyobraźnię. Dociera do każdego, kto w głębi serca uznaje, że zblądził i chce do Niego powrócić. Bóg zawsze zważa na serce, które prosi o darowanie win³⁹.

FRANCISZEK, *Rozważanie w bazylice Matki Bożej Anielskiej w Asyżu*, 4.08.2016

Jak pogodzić miłosierdzie i sprawiedliwość?

„Pismo Święte przedstawia nam Boga jako nieskończone miłosierdzie, ale także jako doskonałą sprawiedliwość. Jak pogodzić te dwie rzeczy? W jaki sposób miłosierdzia łączy się z wymogami sprawiedliwości? Mogłoby się wydawać, że są to dwie sprzeczne ze sobą rzeczywistości. Tak jednak nie jest, ponieważ to właśnie miłosierdzie Boga prowadzi do pełni sprawiedliwości.

39 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/modlitwy/asyz_04082016.html, dostęp: 2.03.2019.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

Lecz o jaką sprawiedliwość tu chodzi? [...] Jeżeli myślimy o jej prawnym wymiarze, widzimy, że osoba, która uważa się za ofiarę jakiegoś nadużycia, zwraca się do sędziego w trybunale i prosi o wyrok. Chodzi tu o sprawiedliwość retrybutywną, która nakłada na winnego karę pozostającą w zgodzie z zasadą, że każdemu winno być dane to, co mu się należy. [...] Jednak ta droga nie prowadzi jeszcze do prawdziwej sprawiedliwości. Nieprawość nie zostaje w ten sposób pokonana, a jedynie powstrzymana. Zło bowiem można zwyciężyć tylko wówczas, gdy odpowiada się na nie dobrem. [...]

Właśnie w ten sposób Bóg postępuje wobec nas, grzesznych. Pan nieustannie ofiarowuje nam swoje przebaczenie i pomaga nam je przyjąć. Dzięki temu łatwiej jest nam uświadomić sobie własne winy, abyśmy mogli się od nich uwolnić. Bóg bowiem nie chce dla nas potępienia, ale zbawienia. [...]

I takie jest właśnie Serce Boga, Serce Ojca, który kocha i chce, aby Jego dzieci żyły w dobru i sprawiedliwości, aby żyły w pełni i były szczęśliwe. Takie jest Serce Ojca, który wychodzi poza nasze wąskie pojmowanie sprawiedliwości, by nas otworzyć na bezkresne horyzonty swojego miłosierdzia⁴⁰.

FRANCISZEK, *Audiencja generalna*, 3.02.2016

40 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2016/documents/papa-francesco_20160203_udienza-generale.html, dostęp: 2.03.2019.

Kiedy należy się spowiadać?

„Chciałbym was zapytać – ale nie mówcie tego na głos, niech każdy odpowie w swoim sercu – kiedy ostatni raz się spowiadałeś (lub spowiadałaś)? Niech każdy się nad tym zastanowi... Dwa dni temu, dwa tygodnie temu, dwa lata temu, dwadzieścia, czterdzieści lat temu?

Każdy z was niech to sobie uświadomi, pytając: kiedy ja się spowiadałem ostatni raz? I jeśli upłynęło wiele czasu, niech nie traci ani jednego dnia więcej, niech idzie, kapłan będzie dobry. Tam jest Jezus, a Jezus jest lepszy od księży, Jezus cię przyjmuje z wielką miłością. Bądź odważny i idź do spowiedzi!”⁴¹.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 19.02.2014

Katechizm Kościoła Katolickiego naucza w punkcie 1457: „Zgodnie z przykazaniem kościelnym: «Każdy wierny, po osiągnięciu wieku rozeznania, obowiązany jest przynajmniej raz w roku wyznać wierne wszystkie swoje grzechy ciężkie» (por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 989; por. Sobór Trydencki: DENZ.-SCHÖNM., 1683; 1708). Ten, kto ma świadomość popełnienia grzechu śmiertelnego, nie powinien przyjmować Komunii świętej, nawet jeśli przeżywa wielką skruchę, bez uzyskania wcześniej

⁴¹ Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2014/documents/papa-francesco_20140219_udienza-generale.html, dostęp: 2.03.2019.

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

rozgrzeszenia sakramentalnego (por. Sobór Trydencki: DENZ.-SCHÖNM., 1647; 1661), chyba że ma ważny motyw przyjęcia Komunii, a nie ma możliwości przystąpienia do spowiedzi (por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 916; *Corpus Canonum Ecclesiarum Orientalium*, 711). Dzieci powinny przystąpić do sakramentu pokuty przed przyjęciem po raz pierwszy Komunii świętej (por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 914)”.

Czy również papież się spowiada?

„Również papież się spowiada, czyni to co piętnaście dni, ponieważ także jest grzesznikiem. I spowiednik słyszy rzeczy, o których mu mówię, daje mi rady i mi przebacza, bo wszyscy potrzebujemy tego przebaczenia”⁴².

FRANCISZEK, *Audiencja*, 20.11.2013

Przygotowanie do spowiedzi

**Strzec serca i praktykować
rachunek sumienia**

„Czy dobrze strzeżemy naszych serc? Czy chronimy je przed ciągłymi pokusami diabła, który próbuje do nich wejść i w nich zamieszkać? Pytał o to papież

⁴² Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2013/documents/papa-francesco_20131120_udienza-generale.html, dostęp: 2.03.2019.

Franciszek podczas Mszy świętej odprawionej w kaplicy Domu Świętej Marty w piątek 10 października rano [...]. Trzeba bowiem «strzec tego skarbu – serca, w którym mieszka Duch Święty – aby nie weszły tam inne duchy». I trzeba to czynić tak, «jak strzeże się domu, zamykając go na klucz. Zresztą w naszych domach stosujemy przeróżne środki bezpieczeństwa, aby zabezpieczyć się przed złodziejami. Czy podobnie czynimy z naszym sercem? Czy może pozostawiamy drzwi otwarte? Trzeba **czuwać**, ponieważ diabeł, nawet jeśli został przepędzony podczas chrztu świętego, idzie dalej, szuka siedmiu innych duchów, złośliwszych niż on sam, i wraca».

Stąd konieczność nieustannej czujności. «Trzeba zawsze siebie pytać: Co się dzieje w moim wnętrzu? Czy jestem strażnikiem mojego serca? Uczmy się na podstawie naszego codziennego życia: ktoś z nas, gdy jest w domu, zarówno w kuchni, jak i przy swoim biurku lub gdziekolwiek indziej, i widzi, że przechodzi osoba, której nie zna, ktoś z nas jest spokojny? Nikt! Posuwa się nawet do tego, że zwraca się do nieznanego: kim pan jest? Kto pozwolił panu wejść? Którędy pan wszedł? To samo może wydarzyć się także w nas. Ile razy – podkreślił Biskup Rzymu – wchodzi do ludzkiego wnętrza złe myśli, złe intencje, zawiść, zazdrość. Wchodzi tak wiele rzeczy. Tylko kto otworzył te drzwi? Którędy weszły? A jeśli nie orientujemy się, kogo wpuszczamy do serca, stanie się ono placem, na który wszyscy przychodzą i z którego wychodzą». [...]

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

Co należy uczynić, aby tego uniknąć? Aby odpowiedzieć na to pytanie, papież jeszcze raz nawiązał do Ewangelii. I przytoczył słowa Jezusa, które wydają się dość dziwne: «kto nie zbiera ze Mną, rozprasza» (Łk 11,23). Wychodząc od słowa «zbierać», Franciszek wyjaśnił, że trzeba **mieć serce «skupione»**. Tylko z takim sercem będziemy potrafili uświadomić sobie, **co się w nas dzieje**. Wskazana może być w tym wypadku praktyka – bardzo stara, ale dobra – rachunku sumienia. «Któż z nas – zapytał papież – wieczorem, zanim zakończy dzień, pozostaje sam i w ciszy zadaje sobie pytanie: co dzisiaj zaszło w moim życiu? Co się wydarzyło? Jakie sprawy przewinięły się przez moje serce?»⁴³.

L'Osservatore Romano, 14.10.2014

Warunki dobrej spowiedzi

Katechizm Kościoła Katolickiego przypomina główne warunki dobrej i owocnej spowiedzi:

Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

1451. „Wśród aktów penitenta żal za grzechy zajmuje pierwsze miejsce. Jest to «ból duszy i znienawidzenie popełnionego grzechu z postanowieniem

⁴³ Cyt. za: <http://www.osservatoreromano.va/pl/news/serca-czujne>, dostęp: 2.03.2019.

Warunki dobrej spowiedzi

niegrzeszenia w przyszłości» (Sobór Trydencki: DENZ.-SCHÖNM., 1676)».

Wyznanie grzechów

1456. „Na spowiedzi penitenci powinni wyznać wszystkie grzechy śmiertelne, których są świadomi po dokładnym zbadaniu siebie, chociaż byłyby najbardziej skryte i popełnione tylko przeciw dwu ostatnim przykazaniom Dekalogu (por. Wj 20,17; Mt 5,28), ponieważ niekiedy ciężiej ranią one duszę i są bardziej niebezpieczne niż popełnione jawnie» (Sobór Trydencki: DENZ.-SCHÖNM., 1680). [...] Ci, którzy postępują inaczej i świadomie ukrywają niektóre grzechy, nie przedkładają dobroci Bożej tego, co mogłaby ona odpuścić za pośrednictwem kapłana”.

Zadośćuczynienie, czyli naprawienie wyrządzonego zła

1459. „Wiele grzechów przynosi szkodę bliźniemu. Należy uczynić wszystko, co możliwe, aby ją naprawić (na przykład oddać rzeczy ukradzione, przywrócić dobrą sławę temu, kto został oczerniony, wynagrodzić krzywdy). Wymaga tego zwyczajna sprawiedliwość. Ponadto grzech rani i osłabia samego grzesznika, a także jego relację z Bogiem i z drugim człowiekiem. Rozgrzeszenie usuwa grzech, ale nie usuwa wszelkiego nieporządku, jaki wprowadził grzech (por. Sobór Trydencki:

DENZ.-SCHÖNM., 1712). Grzesznik podźwignięty z grzechu musi jeszcze odzyskać pełne zdrowie duchowe. Powinien zatem zrobić coś więcej, by naprawić swoje winy: powinien «zadośćuczynić» w odpowiedni sposób lub «odpokutować» za swoje grzechy. To zadośćuczynienie jest nazywane także «pokutą».

Pokuta

1460. „Pokuta, którą nakłada spowiednik, powinna uwzględniać sytuację osobistą penitenta i mieć na celu jego duchowe dobro. O ile to możliwe, powinna odpowiadać ciężarowi i naturze popełnionych grzechów. Może nią być modlitwa, jakaś ofiara, dzieło miłosierdzia, służba bliźniemu, dobrowolne wyrzeczenie, cierpienie, a zwłaszcza cierpliwa akceptacja krzyża, który musimy dźwigać. Tego rodzaju pokuty pomagają nam upodobnić się do Chrystusa, który raz na zawsze odpokutował za nasze grzechy (por. Rz 3, 25; 1 J 2, 1–2); pozwalają nam stać się współdziedzicami Chrystusa Zmartwychwstałego, «skoro wspólnie z Nim cierpimy» (Rz 8,17)” (por. Sobór Trydencki: DENZ.-SCHÖNM., 1690).

Akt żalu

Przed otrzymaniem rozgrzeszenia, penitent wyraża swój żal za grzechy przez akt żalu. Oto niektóre możliwe formuły:

Akt żalu

„Boże mój, z całego serca żałuję za moje grzechy, ponieważ grzesząc, zasłużyłem na Twoją karę. Boleję nad nimi, bo obraziłem Ciebie, nieskończenie dobrego i ponad wszystko godnego miłości. Postanawiam, że przy Twojej świętej pomocy nie obrażę Cię nigdy więcej i będę unikał wszelkich okazji do grzechu. Panie, łaski! Wybacz mi.”

„Wspomnij na miłosierdzie Twe, Panie, na łaski Twoje, co trwają od wieków. Nie wspominaj grzechów mej młodości ani moich przewin, ale o mnie pamiętaj w Twojej łaskawości ze względu na dobroć Twą, Panie!” (Ps 25,6–7).

„Obmyj mnie zupełnie z mojej winy i oczyść mnie z grzechu mojego! Uznaję bowiem moją nieprawość, a grzech mój jest zawsze przede mną” (Ps 51,4–5).

„Ojczy, zgrzeszyłem przeciw Bogu i względem Ciebie; już nie jestem godzien nazywać się twoim synem. [...] Boże, miej litość dla mnie, grzesznika!” (Łk 15,18. 18,13).

„Panie Jezu Chryste, Synu Boży, zmiłuj się nade mną, grzesznikiem” (por. Łk 18,38. Łk 18,13).

„O Jezu, płonący miłością, obym Cię nigdy nie obrażał(a). O mój drogi i dobry Jezu, przy pomocy Twojej świętej łaski nie chcę już więcej Cię obrażać, ani już więcej oddalać się od Ciebie, bo kocham Cię ponad wszystko. O mój Jezu, miłosierdzia! Przebacz mi!”

Zarys rachunku sumienia

Szkic rachunku sumienia w trzech częściach

Na zakończenie modlitwy *Anioł Pański* w Pierwszą Niedzielę Wielkiego Postu, 22 lutego 2015 roku, papież Franciszek podarował wiernym zgromadzonym na placu św. Piotra podręczną książeczkę zatytułowaną *Custodisci il cuore* (Strzeż serca), zawierającą między innymi prosty rachunek sumienia. Papież przypomniał, że „Wielki Post jest drogą nawrócenia, w której centrum jest serce”⁴⁴. Należy strzec tego serca, aby nie stało się jak plac, na który przychodzą wszyscy oprócz Pana. Oto pytania do rachunku sumienia:

1. W odniesieniu do Boga

- Czy zwracałem się do Boga tylko w potrzebie?
- Czy uczestniczyłem w Mszy świętej w niedzielę i święta nakazane?
- Czy rozpoczynałem i kończyłem dzień z modlitwą?
- Czy wzywałem nadaremno imienia Boga, Matki Najświętszej i świętych?
- Czy wstydzilem się przyznać do tego, że jestem chrześcijaninem?
- Co robiłem, by wzrastać duchowo?
- Czy buntowałem się wobec planów Boga?
- Czy oczekiwałem, że będzie On spełniał moją wolę?

44 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/WP/franciszek_i/modlitwy/ap_22022015.html, dostęp: 3.03.2019.

2. W odniesieniu do bliźniego

– Czy potrafiłem przebaczać, współczuć i pomagać bliźnim?

– Czy fałszywie oskarżałem, obmawiałem, zniesławiałem i okradałem małych i bezbronnych, albo pogardzałem nimi?

– Czy krzywdziłem innych, okazując zazdrość lub wybuchowość, czy byłem stronniczy?

– Czy troszczyłem się o ubogich i chorych?

– Czy byłem uczciwy i sprawiedliwy wobec wszystkich?

– Czy podżegałem innych do czynienia zła?

– Czy przestrzegałem moralności małżeńskiej i rodzinnej zgodnej z Ewangelią?

– Czy odpowiedzialnie wychowywałem dzieci?

– Czy czciłem i szanowałem swoich rodziców?

– Czy przyjmowałem każde poczęte życie? A może zgasilem dar życia, albo komuś w tym pomogłem?

– Czy szanowałem środowisko naturalne, pamiętając, że jest darem Boga?

3. W odniesieniu do siebie

– Czy błahostki tego świata zajmowały mnie bardziej niż sprawy wiary?

– Czy paliłem papierosy lub byłem nieumiarkowany w jedzeniu, piciu i rozrywkach?

– Czy nadmiernie dbałem o swój wygląd zewnętrzny lub własne dobra?

– Jak korzystałem ze swojego czasu?

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

- Czy byłem leniwy?
- Czy dążyłem do tego, by mi służyli?
- Czy miłowałem i kultywowałem czystość serca, myśli oraz uczynków?
- Czy obmyślałem, jak się zemścić, albo żywiłem urazy?
- Czy byłem łagodny i pokorny wobec bliźnich, czy wprowadzałem pokój?

**ZARYS rachunku sumienia
w oparciu o 10 przykazań**

1. Nie będziesz miał Bogów cudzych przede mną

Jakie miejsce w twoim życiu zajmował Bóg? Czy pamiętałeś, by Mu dziękować, czy był jakiś bożek (np. bogactwo, uroda, prestiż, władza), któremu poświęcałeś większość swoich wysiłków i aspiracji?

Czy zaniedbywałeś pielęgnowanie wiary i nie poświęcałeś wystarczającej ilości czasu na modlitwę?

Czy jest jakiś aspekt wiary, którego nie akceptujesz?

Czy byłeś przesądny? Czy posiadasz amulety lub inne przedmioty „przynoszące szczęście”? Czy korzystałeś z usług jasnowidzów, czarowników, tarocistów?

2. Nie będziesz brał imienia Pana Boga swego nadaremno

Czy wzywałeś imienia Pana Boga lub Matki Bożej bez należytej czci?

Czy gniewałeś się na Boga lub bluźniłeś przeciw Niemu, gdy doświadczyłeś jakiejś przeciwności?

Czy słysząc, że ktoś przeklina, czyniłeś w swoim sercu akt miłości lub modliłeś się, chcąc wynagrodzić tę zniewagę?

Czy upomniałeś tego, kto przeklinał, prosząc go, by więcej tego nie robił, przynajmniej ze względu na tych, którzy kochają Boga?

Czy traktowałeś bez szacunku rzeczy, miejsca lub osoby święte?

3. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił

Czy zaniechałeś uczestnictwa w Mszy świętej w niedzielę lub święta nakazane z powodu lenistwa albo zaniedbania?

Czy podczas Mszy świętej dobrowolnie ulegałeś rozproszeniom, rozmawiałeś, przeszkadzałeś innym?

Czy pracowałeś również w niedzielę, zaniedbując odpoczynek, modlitwę i rodzinę?

4. Czcij ojca swego i matkę swoją

Czy byłeś uprzejmy i uczynny dla rodziny?

Czy starałeś się dbać o dobrą atmosferę i pogodny klimat w rodzinie, czy też często okazywałeś swój zły nastrój lub złość wobec bliskich?

Czy angażowałeś się w wychowywanie dzieci?

Czy znajdowałeś czas, by ich słuchać i aktywnie spędzać z nimi czas, np. bawiąc się z nimi?

Czy dawałeś im dobry przykład, również w mowie?

Czy czuwałeś nad ich przyjaźniami, zabawami, rozrywkami, lekturami?

Czy spełniałeś swoje obywatelskie obowiązki?

5. Nie zabijaj

Czy używałeś tytoniu, bez umiaru spożywałeś alkohol, zażywałeś narkotyki?

Czy byłeś nieumiarkowany w jedzeniu?

Czy żywiłeś zazdrość, chowałeś urazy, nienawidziłeś lub pragnąłeś zemsty?

Czy potrafiłeś przebaczyć niezawinioną krzywdę lub niesprawiedliwość?

Czy byłeś fizycznie lub werbalnie brutalny wobec innych?

Czy dokonałeś aborcji lub ją popierałeś?

Czy pogardzałeś innymi lub ulegałeś myślom albo postawom rasistowskim?

Czy byłeś nieostrożny w prowadzeniu pojazdu lub uprawianiu jakiegoś sportu?

Czy dążyłeś do pojednania w sytuacjach spornych, starając się przywrócić pokój?

Czy cieszyłeś się z krzywdy bliźniego?

6. i 9. Nie cudzołóż i nie pożądaj żony bliźniego swego

Czy oglądałeś obrazy lub filmy pornograficzne?

Czy dopuszczałeś się czynów nieczystych z samym sobą lub z innymi?

Czy byłeś wierny narzeczonemu (narzeczonej) lub mężowi (żonie), również w myślach?

Zarys rachunku sumienia

Czy żyjesz z kimś tak, jakbyś był (była) po ślubie, chociaż nie jesteś?

Jeśli jesteś żonaty (zamężna), czy poświęcasz najwięcej uwagi żonie (mężowi) i swoim dzieciom?

Czy twoje życie seksualne jest zawsze wyrazem miłości, czy czasem przeważa egoistyczne poszukiwanie przyjemności pozbawionej szacunku wobec męża (żony)?

Czy jesteś otwarty na przyjęcie nowego życia, czy może pozwalasz, by zdominowały cię egoistyczne wybory?

Czy gorszyłeś innych swoim zachowaniem, stylem ubierania się lub mową?

Czy patrzyłeś na kogoś z pożądaniem lub dałeś się ponieść nieczystym fantazjom?

7. i 10. Nie kradnij i nie pożądaj żadnej rzeczy bliźniego swego

Czy ukradłeś jakąś rzecz, wziąłeś coś bez płacenia lub oszukałeś kogoś?

Czy zepsułeś lub zniszczyłeś czyjeś rzeczy i zataiłeś to?

Czy ulegałeś lenistwu, marnując swój czas?

Czy wydawałeś pieniądze dla kaprysu?

Czy byłeś uczciwy i odpowiedzialny w pracy?

Czy niesłusznie i ze szkodą dla innych faworyzowałeś kogoś?

Czy brałeś udział w grach hazardowych?

Czy zazdrościłeś dóbr lub rzeczy należących do innych?

8. Nie mów fałszywego świadectwa

Czy oszukałeś kogoś?

Czy lekkomyślnie osądzałeś innych?

Czy mówiłeś źle o innych, zniesławiałeś ich, rozsiewałeś plotki lub uczestniczyłeś w obmowach?

Czy fałszywie kogoś oskarżyłeś?

ZARYS rachunku sumienia dla młodych

1. Nie będziesz miał bogów cudzych przede mną

Czy w ciągu dnia pamiętałem o Bogu, na przykład by podziękować Mu za dobre rzeczy w moim życiu?

Czy w rozmowach z przyjaciółmi potrafiłem przyznać się do tego, że jestem chrześcijaninem?

Czy łatwo zniechęcałem się wobec moich wad, zamiast prosić o pomoc Boga?

2. Nie wzywaj imienia Pana Boga nadaremno

Czy wzywałem imienia Boga, Chrystusa lub Matki Najświętszej bez potrzeby lub bez szacunku? Czy bluźniłem?

Czy gdy słyszałem, że ktoś przeklinał, czyniłem w swoim sercu akt miłości i zmawiałem modlitwę jako wynagrodzenie za tę zniewagę wobec Boga?

Czy upominałem tego, kto przeklinał, prosząc go, by tego nie robił, przynajmniej z szacunku dla tych, którzy kochają Boga?

3. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił

Czy opuszczałem Msze święte niedzielne i świąteczne z powodu lenistwa lub zaniedbania?

Czy spóźniałem się na Mszę świętą, dobrowolnie ulegałem rozproszeniom w czasie modlitwy lub przeszkadzałem innym w uczestnictwie w Eucharystii?

4. Czcij ojca swego i matkę swoją

Czy odnosiłem się bez szacunku do swoich rodziców?

Czy pomagałem im i starałem się dostrzegać ich potrzeby?

Czy wychowywałem swoje dzieci w duchu chrześcijańskim i dawałem im dobry przykład?

Czy pomagałem w domu, czy może oczekiwałem, że inni będą mnie obsługiwać? Czy starałem się utrzymywać porządek wokół siebie?

5. Nie zabijaj

Czy popełniłem grzech aborcji? Czy popierałem „kulturę aborcji lub eutanazji”?

Czy kłóciłem się z kimś, obrażałem lub drażniłem kogoś?

Jeśli się kłóciłem, czy starałem się jak najszybciej pogodzić? A gdy zachowałem się niewłaściwie, czy przeprosiłem za to?

Czy starałem się przebaczać, czy może dawałem się ponieść złości, obmyślając zemstę, pragnąc dla kogoś zła lub to zło wyrządzając?

Czy okazywałem zniecierpliwienie, wybuchowość, a może nawet nie starałem się zrozumieć innych?

6. i 9. Nie cudzołóż

Czy sam lub z innymi dopuszczałem się czynów nieczystych, w niewłaściwy sposób posługując się seksualnością? Czy byłem wulgarny?

Czy dobrowolnie oglądałem obrazy pornograficzne, sprzeczne z ludzką godnością?

Czy bez szacunku mówiłem o sprawach dotyczących seksualności?

7. i 10. Nie kradnij, ani nie pożądaj rzeczy bliźniego swego

Czy przywłaszczyłem sobie pieniądze lub rzeczy należące do innych?

Czy wziąłem coś ze sklepu i wyszedłem bez płacenia?

Czy zwróciłem to, co zostało mi pożyczone?

Czy zepsułem lub zniszczyłem czyjąś własność, nic o tym nie mówiąc?

Czy nie korzystałem niewłaściwie ze swojego czasu, nadmiernie zajmując się grami, pogawędkami, oglądaniem telewizji?

Czy wystarczająco dużo czasu poświęcałem na naukę, czy może ulegałem lenistwu?

Czy odnosiłem się z szacunkiem do środowiska stworzonego przez Boga?

8. Nie mów fałszywego świadectwa

Czy oszukałem kogoś, czerpiąc tego korzyści?

Czy zniesławiałem kogoś?

Zarys rachunku sumienia

Gdy się pomyliłem, czy potrafiłem się do tego przyznać?

Czy ze wstydu przemilczałem jakiś grzech w poprzednich spowiedziach?

Szkic rachunku sumienia dla dzieci

– Czy codziennie odmawiałem swoje modlitwy?
– Czy modliłem się za innych, zwłaszcza za kapłanów?

– Czy wzywałem imienia Bożego nadaremno?
– Czy chodziłem na Mszę świętą w niedziele i święta?

– Czy przeszkadzałem innym w czasie Mszy świętej?

– Czy pomagałem rodzicom w domu, a jeśli tak, czy robiłem to chętnie?

– Czy byłem posłuszny swoim rodzicom i nauczycielom?

– Czy dzieliłem się swoimi zabawkami z innymi?

– Czy zachowywałem się egoistycznie, zbyt często próbując postawić na swoim?

– Czy wystarczająco przykładałem się do nauki w szkole?

– Czy wykonywałem swoje obowiązki najlepiej, jak umiałem?

– Czy brałem udział w kłótniach?

– Czy drażniłem lub wyśmiewałem kogoś?

Część I. Sakrament miłosierdzia i radości

- Czy mówiłem brzydkie słowa?
- Czy byłem łakomy lub kapryśny?
- Czy wyrządziłem komuś krzywdę, źle o nim mówiłem?
- Czy kłamałem?
- Czy ukradłem coś? Zepsułem lub zniszczyłem rzeczy innych?
- Czy dawałem zły przykład?
- Czy zachęcałem innych do czynienia zła?
- Czy byłem zazdrosny o innych?
- Czy wykluczałem kogoś z gier lub zabaw?

Część II

Spowiednik – szafarz miłosierdzia

Posłannictwo „miłosiernego ojca”

„Każdy spowiednik powinien przyjmować penitentów jak ojciec z przypowieści o synu marnotrawnym. A jest to ojciec, który wybiega synowi na spotkanie, mimo że ten ostatni roztrwonił jego majątek. Spowiednicy są wezwani do tego, aby objąć skruszonego syna, który wraca do domu i by wyrazić radość z tego, że się odnalazł. Niech nie zmęczy spowiedników również to, że będą musieli wyjść do drugiego syna – który pozostał na zewnątrz i jest niezdolny do radości – aby wytłumaczyć mu, że jego ostry osąd jest niesprawiedliwy. I nie ma sensu w obliczu miłosierdzia Ojca, które nie zna granic. Niech nie zadają aroganckich pytań, lecz jak ojciec z przypowieści – przerwą wywód przygotowany przez syna marnotrawnego, żeby potrafili dostrzec w sercu każdego penitenta prośbę o pomoc i przebaczenie. Spowiednicy są wezwani do tego, aby byli zawsze i wszędzie, w każdej sytuacji

i pomimo wszystko, znakiem prymatu miłosierdzia”¹.

FRANCISZEK, Bulla *Misericordiae vultus*,
11.04.2015, nr 17

„I to właśnie serce ojca chcemy spotkać, gdy udajemy się do konfesjonału. Być może kapłan powie coś, co pomoże nam lepiej uzmysłwić sobie, jaką naturę ma zło, które popełniliśmy. Jednak do konfesjonału wszyscy przystępujemy po to, aby spotkać ojca, który pomoże nam zmienić życie; ojca, który da nam siłę, by iść naprzód; ojca, który nam przebaczy w imię Boga. I dlatego bycie spowiednikiem jest tak wielką odpowiedzialnością. Bo ten syn, ta córka, którzy do ciebie przychodzą, pragną przede wszystkim spotkać ojca. A ty, kapłanie, który jesteś w tym konfesjonale, jesteś tam na miejscu Ojca, który czyni sprawiedliwość swoim miłosierdziem”².

FRANCISZEK, *Audiencja*, 3.02.2016

„Ponawiam zachętę do kapłanów, aby z wielką starannością przygotowywali się do posługi spowiedzi, która jest prawdziwą misją kapłańską. Szczerze wam dziękuję za waszą służbę i proszę, byście byli *otwartymi* na wszystkich *świadkami* ojcowskiej czułości, i to mimo powagi grzechu. *Gor-*

1 Cyt za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco_bolla_20150411_misericordiae-vultus.html, dostęp: 03.03.2019.

2 Cyt za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2016/documents/papa-francesco_20160203_udienza-generale.html, dostęp: 03.03.2019.

Postannictwo „miłosiernego ojca”

liwie pomagajcie w refleksji nad popełnionym złem; jasno przedstawiajcie zasady moralne; bądźcie gotowi do towarzyszenia wiernym w procesie pokutnym, cierpliwie dotrzymując im kroku; bądźcie dalekowzroczni w rozeznawaniu każdego przypadku; szczodrzy w udzielaniu Bożego przebaczenia. Podobnie jak Jezus, gdy przyprowadzono do Niego kobietę cudzołożną, postanowił milczeć, aby ocalić ją od kary śmierci, tak i kapłan w konfesjonale niech będzie wielkoduszny sercem, mając wzgląd także na to, że każdy penitent przypomina mu o jego osobistej kondycji: i grzesznika, i szafarza miłosierdzia”³.

FRANCISZEK, List apostolski
Misericordia et misera, 20.11.2016, nr 10

„Do miłosierdzia można zastosować tę naukę Jezusa: «taką miarą, jaką wy mierzycie, wam odmierzę» (Mt 7,2). Pozwólcie, że to powiem, ale myślę tutaj o tych niecierpliwych spowiednikach, którzy «okładają kijami» penitentów, którzy ich karzą. W ten sposób ich potraktuje Bóg! Przynajmniej z tego względu tak nie postępujcie”⁴.

FRANCISZEK, *Pierwsza nauka rekolekcyjna podczas dnia skupienia z okazji Jubileuszu Kapłanów*, 2.06.2016

3 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20161120_misericordia-et-misera.html, dostęp: 03.03.2019.

4 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/kaplani_02062016.html, dostęp: 03.03.2019.

Posłannictwo „dobrego samarytanina”

„Trzeba prosić na modlitwie o dar zranionego serca, zdolnego do rozumienia ran innych ludzi i leczenia ich olejem miłosierdzia. Ten sam olej dobry Samarytanin wylał na rany owego nieszczęśnika, dla którego nikt nie miał litości (por. Łk 10,34)”⁵.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu zorganizowanego przez Trybunał Penitencjarii Apostolskiej, 17.03.2017*

„Często zdarza się nam księżom słyszeć, jak wierni opowiadają o swoich doświadczeniach, że przy spowiedzi zetknęli się z kapłanem bardzo surowym albo bardzo *pobłażliwym, rygorystą* albo *nadmiernie tolerancyjnym*. A to nie jest dobre. Jest rzeczą normalną, że istnieją różnice stylów wśród spowiedników, ale te różnice nie mogą dotyczyć istoty, to znaczy zdrowej nauki moralnej i miłosierdzia.

Ani kapłan nadmiernie tolerancyjny, ani rygorysta nie dają świadectwa o Jezusie Chrystusie, gdyż ani jeden, ani drugi nie bierze odpowiedzialności za osobę, którą spotyka. Nadmiernie surowy umywa ręce: w istocie przygważdża penitenta do prawa pojmowanego w sposób zimny i sztywny; nadmiernie tolerancyjny natomiast też umywa ręce: tylko na pozór jest miłosierny, ale

5 Cyt. za: <https://info.wiara.pl/doc/3753982.Papiez-Trzeba-spowiadac-za-kazdym-razem-kiedy-o-to-ciebie-prosza>, dostęp: 03.03.2019.

Posłannictwo „dobrego samarytanina”

w rzeczywistości nie traktuje poważnie problemu danego sumienia, minimalizując ciężar grzechu.

Tymczasem prawdziwe miłosierdzie *bierze odpowiedzialność* za osobę, wysłuchuje jej uważnie, podchodzi z szacunkiem i w prawdzie do jej sytuacji i towarzyszy jej w drodze pojednania. A to bez wątpienia jest uciążliwe. Jednak kapłan naprawdę miłosierny postępuje jak biblijny Samarytanin... A dlaczego to robi? Dlatego że jego serce jest zdolne do litości, jest sercem Chrystusa!”⁶.

FRANCISZEK, *Przemówienie do kapłanów z diecezji rzymskiej*, 6.03.2014

„Często myli się miłosierdzie z pobłażliwością. Lecz pomyślcie o tym: ani spowiednik tolerancyjny, ani rygorystyczny nie jest miłosierny. Żaden z tych dwóch. Pierwszy, ponieważ mówi: «Nie ma problemu, to nie grzech, nie przejmuj się!». Drugi, ponieważ mówi: «Nie, prawo nakazuje...». Jednak żaden z tych dwóch nie traktuje penitenta jak brata, nie bierze go za rękę i nie towarzyszy mu w jego procesie nawracania!

Jeden mówi: «Bądź spokojny, Bóg przebacza wszystko, głowa do góry!». Drugi mówi: «Nie, prawo nie pozwala!». Natomiast miłosierny spowiednik nie tylko wysłuchuje i rozgrzesza, lecz także podejmuje trud penitenta i towarzyszy mu, ponieważ nawrócenie, które zaczyna się dzisiaj, musi trwać, a do tego potrzebna jest wytrwałość..

⁶ Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/kaplani_06032014.html, dostęp: 03.03.2019.

Jest jak Dobry Pasterz, który idzie szukać zagubionej owcy i bierze ją na ramiona.

Dlatego nie należy mylić tych metod. Miłosierdzie oznacza bowiem przyjmowanie odpowiedzialności za brata lub siostrę i pomaganie im w drodze. Nie oznacza mówienia: «To nic, nie przejmuj się!» czy surowości. To bardzo ważne.

A kto może temu sprostać? Spowiednik, który się modli, spowiednik, który płacze, spowiednik, który wie, że jest większym grzesznikiem od penitenta. A jeśli nawet sam nie uczynił tej złej rzeczy, o której mówi penitent, to jedynie za sprawą Bożej łaski. Być miłosiernym, to być blisko i towarzyszyć w procesie nawracania⁷.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Trybunał Penitencjarii Apostolskiej*, 12.03.2015

„Posługa, którą kapłan sprawuje jako szafarz w imieniu Boga, dotycząca odpuszczania grzechów, to bardzo delikatna materia. Dlatego ważne jest, by kapłan miał w sercu pokój; by nie dręczył wiernych, lecz był łagodny, życzliwy i miłosierny; by potrafił zasiewać nadzieję w sercach. A przede wszystkim, by był świadomy, że brat czy siostra, którzy przystępują do sakramentu pojednania, szukają przebaczenia, podobnie jak liczne osoby, które prosiły Jezusa, by je uzdrawiał.

⁷ Przekład własny tłum.

Posłannictwo „dobrego pasterza”

Lepiej jest, by kapłan, który nie ma takiego duchowego nastawienia, nie udzielał tego sakramentu, dopóki się nie poprawi. Wierni penitenci mają prawo, wszyscy wierni mają prawo do tego, by znaleźć w kapłanach sługi Bożego przebaczenia”⁸.

FRANCISZEK, *Audiencja*, 20.11.2013

Posłannictwo „dobrego pasterza”

„Dobry spowiednik jest przede wszystkim prawdziwym przyjacielem Jezusa, Dobrego Pasterza. Bez tej przyjaźni bardzo trudno byłoby dojrzeć do tego szczególnego ojcostwa, tak niezbędnego w posłudze pojednania. A bycie przyjacielem Jezusa oznacza przede wszystkim praktykowanie modlitwy. Zarówno modlitwy osobistej, polegającej na nieustannym wypraszeniu daru pastoralnej miłości bliźniego, szczególnej modlitwy związanej z pełnieniem zadania spowiednika, jak i modlitwy za wiernych – braci i siostry – którzy przybliżają się do nas w poszukiwaniu Bożego miłosierdzia”⁹.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską*, 17.03.2017

8 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2013/documents/papa-francesco_20131120_udienza-generale.html, dostęp: 03.03.2019.

9 Przekład własny tłum.

„Księża litują się na widok owiec, tak jak Jezus, kiedy widział ludzi zmęczonych i znękanych, jak owce nie mające pasterza (por. Mk 6,34). Jezus ma serce Boga. Izajasz dużo o tym mówi: Jest pełen czułości dla ludzi, zwłaszcza w stosunku do osób wykluczonych, to znaczy względem grzeszników, względem chorych, o których nikt się nie troszczy...

Tak więc na podobieństwo Dobrego Pasterza kapłan jest człowiekiem miłosierdzia, współczującym bratem i sługą wszystkich. Jest bliski powierzonych mu ludzi. To jest zasada duszpasterska, na którą chciałbym położyć mocny nacisk: bliskość. Bycie blisko, służenie i towarzyszenie! Każdy, kto w jakikolwiek sposób został zraniony w swoim życiu, może liczyć na wysłuchanie przez kapłana i na jego wrażliwość... Ksiądz, szczególnie, gdy sprawuje sakrament pojednania, okazuje miłosierne serce. Wyraża to całą swoją postawą przez sposób przyjęcia penitenta, doradzania mu, wysłuchiwanie go i rozgrzeszania... A to wynika z tego, w jaki sposób on sam, osobiście, przeżywa ten sakrament, z tego, jak pozwala objąć się Bogu Ojcu w spowiedzi, pozostając w tych objęciach jak najdłużej... Jeżeli ktoś doświadcza tego w swoim życiu, w swoim sercu, może to także ofiarowywać innym w posłudze¹⁰.

FRANCISZEK, *Przemówienie do kapłanów z diecezji rzymskiej*, 6.03.2014

¹⁰ Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/WP/franciszek_i/przemowienia/kaplani_06032014.html, dostęp: 04.03.2019.

Posłannictwo „lekarza w szpitalu polowym”

„Jeśli sakrament pojednania przekazuje nowe życie Zmartwychwstałego i odnawia łaskę chrzcielną, to waszym zadaniem jest *udzielać jej hojnie braciom*. Dawać tę łaskę. Kapłan, który nie troszczy się o ten wymiar swojej posługi, zarówno pod względem ilości poświęcanego czasu, jak i jakości duchowej, jest jak pasterz, który nie troszczy się o owce, które się zagubiły”¹¹.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską, 28.03.2014*

Posłannictwo „lekarza w szpitalu polowym”

„Dzisiaj Kościół powinniśmy wyobrażać sobie jak *szpital polowy*. Wybaczcie mi, że to powtarzam, ale ja tak to widzę, tak to czuję: «szpital polowy». Trzeba leczyć rany, liczne rany! Wiele ran! Jest dużo osób zranionych – przez problemy materialne, przez skandale (także w Kościele...), przez ułudy świata... My księża musimy być blisko tych ludzi.

Miłosierdzie znaczy przede wszystkim: leczyć rany. Kiedy ktoś jest zraniony, potrzebuje natychmiast właśnie tego, a nie analiz, takich jak wskaźniki cholesterolu czy poziomu cukru we krwi... Jeśli jest rana, najpierw ją zalecz, a potem przyjrzymy

¹¹ Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/spowiednicy_28032014.html, dostęp: 04.03.2019.

się analizom. Później będzie leczenie specjalistyczne, ale najpierw trzeba zaleczyć otwarte rany. Dla mnie to w danej chwili jest ważniejsze.

A są także rany ukryte, ponieważ są ludzie, którzy oddalają się, żeby nie pokazywać ran... Przychodzi mi na myśl zwyczaj, podyktowany Prawem Mojżeszowym, dotyczący trędowatych w czasach Jezusa, którzy zawsze byli oddaleni, aby nie zarażali... Także dziś są wśród nas ludzie, którzy oddalają się ze wstydu, bo nie chcą pokazać ran... I odchodzą być może trochę nadąsani na Kościół, bo w głębi, w środku pozostała rana... Chcą czułości!

A wy, drodzy bracia – pytam was – czy znacie rany waszych parafian? Czy je wyczuwacie? Czy jesteście przy nich blisko?¹².

FRANCISZEK, *Przemówienie do kapłanów z diecezji rzymskiej*, 6.03.2014

Inne zalecenia dla spowiedników Czynić spowiedź spotkaniem wyzwajającym i pełnym człowieczeństwa

„Spowiedź nie powinna być «torturą», ale wszyscy powinni odchodzić od konfesjonału z radością w sercu, z twarzą **promieniejącą**, choć czasem – jak wiemy – pokrytą łzami nawrócenia i radości (por. Adh. ap. *Evangelii gaudium*, 44). Sakrament

12 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/WP/franciszek_i/przemowienia/kaplani_06032014.html, dostęp: 4.03.2019.

Inne zalecenia dla spowiedników

ten, jak wszystkie akty penitenta, nie powinien być ciężkim, denerwującym i uciążliwym przesłuchaniem. Przeciwnie, winien się on stać wyzwalającym i pełnym człowieczeństwa spotkaniem, przez które można by wychowywać do miłosierdzia. Nie wyklucza to jednak, na ile to możliwe, trudu naprawienia popełnionego zła, a wręcz zaleca się, by został on w ten sakrament włączony.

W ten sposób wierny będzie się czuł zachęcony do częstej spowiedzi. Z czasem nauczy się ją przeżywać w najlepszy z możliwych sposobów, z właściwą dyspozycją delikatności serca, która tak dobrze wpływa również na spowiednika! W ten sposób my, kapłani, pomagamy penitentom w rozwijaniu osobistej relacji z Panem Bogiem, aby poszerzało się w nich Jego królestwo miłości i pokoju¹³.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarie Apostolską*, 12.03.2015

„My, kapłani, zawsze musimy mieć takie podejście, by prowadzić na spotkanie. Tymczasem często spowiedź robi wrażenie sprawy do załatwienia, formalności, gdzie wszystko zdaje się *mechaniczne*. Jednak wówczas, zapytał papież, gdzie jest spotkanie z Panem, który bierze cię z radością w objęcia? A taki jest przecież nasz Bóg – bardzo dobry.

13 Cyt. za: <https://papiez.wiara.pl/doc/2388922.Spowiednik-surowy-czy-luzak>, dostęp: 4.03.2019.

Ważne jest, podkreślił papież, by również uczyć dobrze się spowiadać, aby umiały to nasze dzieci, by nasza młodzież pamiętała, że iść do spowiedzi, nie znaczy iść do pralni, żeby ci wywabili plamę. Iść do spowiedzi, to iść na spotkanie z Panem, który jedna, który przebacza i który się raduje¹⁴.

L'Osservatore Romano, 24.01.2015

Każdy penitent jest „ziemią świętą”

„Jesteśmy sługami miłosierdzia i zawdzięczmy to Bożemu miłosierdziu. Nie możemy nigdy traścić tej nadprzyrodzonej perspektywy, która czyni nas naprawdę pokornymi, przyjaznymi i miłosiernymi wobec brata i siostry proszących o spowiedź. Nawet jeśli nigdy nie uczyniłem tego, co oni i nie popadłem w ten sam okropny grzech lub nie jestem w więzieniu, to muszę mieć świadomość, że nie jestem od nich lepszy. A to, kim jestem, zawdzięczam to tylko Bożej łasce, wyłącznie łasce! Nie ma w tym żadnej mojej zasługi. I muszę pamiętać o tym w chwili sprawowania sakramentu.

Także moja postawa wobec wyznania grzechów musi być nadprzyrodzona. Powinienem słuchać jak człowiek święty, niejako w sposób boski. A więc z poszanowaniem godności i osobistej historii każdego, tak by mógł on zrozumieć, czego Bóg

14 Cyt. za: <http://www.osservatoreromano.va/pl/news/kiedy-bog-zapomina>, dostęp: 4.03.2019.

Inne zalecenia dla spowiedników

od niego oczekuje. Dlatego Kościół jest wezwany do tego, by wprowadzać swoich członków – kapłanów, zakonników i świeckich – w arkana ważnej sztuki towarzyszenia, aby wszyscy oni nauczyli się «zdejmować sandały przed ziemią świętą» drugiego (por. Adh. ap. *Evangelii gaudium*, 169 oraz Wj 3,5).

Największemu bowiem grzesznikowi, który staje przed Bogiem, by prosić o przebaczenie, należy okazać miłosierdzie. A również ja, który mam go rozgrzeszyć w imię Boga, potrafię dopuścić się rzeczy gorszych od tych, które on uczynił. Każdy skruszony wierny, który przychodzi do konfesjonatu jest «ziemią świętą», którą należy «uprawiać» z oddaniem, troską i duszpasterską uwagą¹⁵.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską*, 12.03.2015

Wezwani do rozeznawania i formowania

„Konfesjonał jest miejscem ewangelizacji, a zatem formacji. W dość krótkim dialogu nawiązanym z penitentem spowiednik winien rozpoznać, co byłoby najbardziej pożyteczne i wręcz niezbędne dla duchowego wzrostu tego brata czy siostry.

Niekiedy konieczne okaże się ponowne głoszenie najbardziej elementarnych prawd wiary, tego żarzącego się rdzenia *kerygmatu*, bez którego

¹⁵ Przekład własny tłum.

samo doświadczenie miłości Boga i Jego miłosierdzia pozostałoby jakby nieme. Innym razem będzie trzeba ukazać fundamenty życia moralnego, zawsze w odniesieniu do prawdy, dobra, i woli Bożej. A jest to dzieło ochotnego i inteligentnego rozeznania, które może być realizowane z wielką korzyścią dla wiernych¹⁶.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską*, 17.03.2017

A jeśli nie możecie rozgrzeszyć...

„Mówię spowiednikom: rozmawiajcie, słuchajcie cierpliwie, mówcie ludziom przede wszystkim, że Bóg ich kocha. A jeśli spowiednik nie może rozgrzeszyć, niech wyjaśni przyczynę, lecz niech chociaż pobłogosławi, nawet bez udzielenia sakramentalnego rozgrzeszenia. Boża miłość jest również dla tych, którzy nie mogą przyjąć sakramentów: także ten mężczyzna czy ta kobieta, ten młodzieniec czy ta dziewczyna są kochani przez Boga, są przez Boga poszukiwani i potrzebują błogosławieństwa¹⁷.”

FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, 2016, s. 38.

16 Przekład własny tłum.

17 FRANCISZEK, *Miłosierdzie to imię Boga*, przeł. J. Ganobis, Znak, Kraków 2016, s. 38.

Bądźcie wyrozumiali wobec wstydu penitentów

„Nie jest łatwo stanąć przed drugim człowiekiem, nawet jeśli wiemy, że reprezentuje Boga, i wyznać swój grzech. Doświadczamy wstydu zarówno z powodu tego, co uczyniliśmy, jak i dlatego, że musimy to komuś wyznać. Wstyd jest uczuciem intymnym, które ma wpływ na życie osobiste i wymaga ze strony spowiednika postawy szacunku i gestu dodania otuchy. Bo często wstyd odbiera ci głos, i... [...]

Przed kilkoma miesiącami rozmawiałem z pewnym mądrym kardynałem z Kurii Rzymskiej o pytaniach, jakie niektórzy księża zadają w czasie spowiedzi, i powiedział mi: «Kiedy dana osoba zaczyna się spowiadać, a ja widzę, że pragnie wyrzucić z siebie jakiś ciężar i zdaje sobie z tego sprawę, i rozumiem, o co chodzi, to mówię: Zrozumiałem! Bądź spokojny! I przechodzimy dalej». To właśnie jest ojciec¹⁸.

FRANCISZEK, *Przemówienie do misjonarzy miłosierdzia*, 9.02.2016

Bądźcie ludźmi Ducha Świętego

„Tym, kto jest najważniejszy w posłudze pojednania, jest Duch Święty. Przebaczenie udzielane w tym sakramencie jest nowym życiem, które

18 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/misjonarze-milosierdzia_09022016.html, dostęp: 5.03.2019.

zmartwychwstały Pan przekazuje przez swego Ducha: «Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuscicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane» (J 20, 22–23). Jesteście zatem powołani do tego, by zawsze być «ludźmi Ducha Świętego», radosnymi i mocnymi świadkami i zwiastunami zmartwychwstania Pana. To świadectwo czyta się z twarzy, słyszy się w głosie kapłana, który z wiarą i z namaszczeniem udziela sakramentu pojednania¹⁹.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską*, 28.03.2014

„W modlitwie wzywajmy zawsze Ducha Świętego, który jest Duchem rozeznawania i współczucia. Duch pozwala wczuwać się w cierpienia siostr i braci, którzy przybliżają się do konfesjonału oraz towarzyszyć im przez rozważne i dojrzałe rozeznawanie oraz przez postawę prawdziwie miłosierną wobec ich cierpień, spowodowanych przez ubóstwo grzechu²⁰».

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską*, 17.03.2017

19 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/spowiednicy_28032014.html, dostęp: 5.03.2019.

20 Przekład własny tłum.

Zawsze bądźcie gotowi, by spowiadać

„Spowiednik jest wezwany do tego, by codziennie udawać się na «peryferie zła i grzechu» – a są to rejony niebezpieczne! Jego posługa zaś jest prawdziwym priorytetem pastoralnym, bo spowiadanie ma pierwszeństwo w duszpasterstwie. Dlatego proszę, by już nie było tych napisów: «Spowiedź jedynie w poniedziałki i środy od tej do tej godziny». Spowiadać powinienś bowiem zawsze, gdy cię o to poproszą. A jeśli czekasz na penitenta, modląc się, czynisz konfesjonał symbolem otwartego Bożego serca”²¹.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską, 17.03.2017*

Bądźcie znakiem i narzędziem spotkania z Bogiem miłosiernym

„«Znak» i «narzędzie» spotkania. Tym jesteśmy – skuteczną zachętą do spotkania. «Znak» mówi o tym, że powinniśmy przyciągać bliźnich tak, jak ktoś, kto czyni znaki, aby zwrócić czyjąś uwagę. Znak musi być spójny i jasny, ale przede wszystkim zrozumiały. Istnieją bowiem znaki, które są jasne tylko dla specjalistów, a te są nieprzydatne wszystkim innym.

²¹ Przekład własny tłum.

«Znak» i «narzędzie». W życiu «narzędzia» decydująca jest skuteczność – służy, czy nie służy? – bycie dostępnym i wpływanie na rzeczywistość w sposób konkretny i stosowny. Jesteśmy narzędziem, jeśli ludzie dzięki nam naprawdę spotykają się z miłosiernym Bogiem. Naszym zadaniem jest postarać się o to, aby stanęli z Nim twarzą w twarz. Co zrobią potem, to już ich sprawa.

Jest syn marnotrawny przebywający w chlewie i ojciec, który co wieczór wychodzi na taras, by zobaczyć, czy syn jednak wraca do domu. Jest zagubiona owca i pasterz, który poszedł jej szukać. Jest człowiek zraniony, porzucony na poboczu drogi i Samarytanin, który ma dobre serce.

Na czym więc polega nasza posługa? Mamy być «znakami» i «narzędziami» po to, aby oni się spotkali. Musimy mieć jasną świadomość, że nie jesteśmy ani ojcem, ani pasterzem, ani Samarytaninem. Stoimy raczej u boku tych trzech jako grzesznicy. Jednak nasza posługa musi być znakiem i narzędziem tego spotkania. Dlatego stajemy w obszarze tajemnicy Ducha Świętego – On jest Tym, który tworzy Kościół, Tym, który zaprowadza jedność, Tym, który za każdym razem ożywia spotkanie.

Inną właściwością «znaku» i «narzędzia» jest to, że *żadne z nich nie odnosi się do siebie samego* – by powiedzieć to w sposób trudny. Nikt nie zatrzymuje się przed znakiem, kiedy już sprawę zrozumiał; nikt nie wpatruje się w narzędzie – śrubokręt lub młotek – ale patrzy na obraz, który został z ich

Inne zalecenia dla spowiedników

pomocą dobrze przytwierdzony. Jesteśmy sługami bezużytecznymi. A więc «narzędziami» i «znakami», które były bardzo przydatne dla dwóch innych osób, które jednoczą się w uścisku jak ojciec z synem²².

FRANCISZEK, *Trzecia nauka rekolekcyjna podczas dnia skupienia z okazji Jubileuszu Kapłanów*, 2.06.2016

Wy jako pierwsi bądźcie penitentami

„Nie zmęczy mnie nigdy zachęcanie do tego, żeby spowiednicy stali się prawdziwym znakiem miłosierdzia Ojca. Bycie spowiednikiem to nie improwizacja. Spowiednikami stajemy się przede wszystkim wtedy, gdy najpierw sami jako penitenci szukamy przebaczenia. Nigdy nie zapominajmy, że być spowiednikiem, znaczy mieć udział w misji Jezusa i być konkretnym znakiem ciągłości Boskiej miłości, która przebacza i zbawia. Każdy z nas otrzymał dar Ducha Świętego dla przebaczenia grzechów i za to jesteśmy odpowiedzialni. Nikt z nas nie jest panem sakramentu, ale wiernym sługą Bożego przebaczenia²³.”

FRANCISZEK, *Misericordiae vultus*,
11.04.2015, nr 17

22 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/kaplani3_02062016.html, dostęp: 5.03.2019.

23 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco_bolla_20150411_misericordiae-vultus.html, dostęp: 5.03.2019.

„A najlepszym spowiednikiem jest zwykle ten, kto się dobrze spowiada. Mogę zadać sobie pytanie: jak ja się spowiadam? Niemal wszyscy wielcy święci byli wielkimi grzesznikami lub, jak św. Teresa od Dzieciątka Jezus, zdawali sobie sprawę z tego, że jedynie łaska sprawiła, że nimi nie byli”²⁴.

FRANCISZEK, *druga medytacja podczas dnia skupienia z okazji Jubileuszu Kapłanów*, 2.06.2016

„Jedną z najpiękniejszych rzeczy, które mnie wzruszają, jest spowiedź kapłana – jest to sprawa wielka i piękna, gdyż ten człowiek, który przychodzi wyznać swoje grzechy, jest tym samym, który później wysłuchuje głosu serca innej osoby, która przychodzi do niego, by wyznać swoje grzechy”²⁵.

FRANCISZEK, *Pierwsza medytacja podczas dnia skupienia z okazji Jubileuszu Kapłanów*, 2.06.2016

Pozwólcie się wychowywać przez sakrament pojednania!

„Ile razy zdarza się nam słuchać spowiedzi, które nas budują! Sprawiają to bracia i siostry, którzy przeżywają prawdziwą komunie z Panem – osobistą i wspólnotową – i żyją szczerą miłością do braci.

24 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/kaplani2_02062016.html, dostęp: 5.03.2019.

25 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/kaplani_02062016.html, dostęp: 5.03.2019.

Inne zalecenia dla spowiedników

Proste dusze ubogich w duchu, którzy zawierzają się całkowicie Bogu i ufają Kościołowi, a więc również spowiednikowi.

Często jest nam również dane towarzyszyć penitentom przeżywającym prawdziwy cud nawrócenia. Są to osoby, które od miesięcy, a czasem od lat, znajdują się pod panowaniem grzechu i które, jak syn marnotrawny, dochodzą do siebie, a potem decydują się powstać i powrócić do domu Ojca (por. Łk 15,17), by błagać o przebaczenie. Jakie to piękne przyjmować tych skruszonych braci w błogosławiącym uścisku miłosiernego Ojca, który kocha nas bardzo i wyprawia ucztę dla każdego syna, który powraca do Niego całym sercem!

Ile możemy się nauczyć z nawrócenia i skruchy naszych braci! Skłaniają nas oni do tego, byśmy także my czynili rachunek sumienia: czy ja, kapłan, miłuję Pana tak, jak ta staruszka? Czy ja, kapłan, który zostałem uczyniony szafarzem Jego miłosierdzia, jestem zdolny do takiego miłosierdzia, jakie jest w sercu tego penitenta? Czy ja, spowiednik, jestem gotowy na zmianę, na nawrócenie, jak ten brat, któremu mam służyć? Wielokrotnie budują nas te osoby²⁶.

FRANCISZEK, *Przemówienie do uczestników kursu dla spowiedników zorganizowanego przez Penitencjarie Apostolską, 12.03.2015*

26 Przekład własny tłum.

Pozwólcie, by pomagała wam Maryja

„Matka Boża uczy nas, że jedyną siłą zdolną podbić serca ludzi jest czuła troska Boga. Tym, co zachwyca i przyciąga, tym, co nagina i zwycięża, tym, co otwiera i uwalnia z łańcuchów nie jest siła narzędzi czy surowość prawa, lecz wszechmocna słabość Bożej miłości. To właśnie ta miłość jest niepowstrzymaną siłą Jego łagodności i nieodwołalną obietnicą Jego miłosierdzia”²⁷.

FRANCISZEK, *Przemówienie do meksykańskich biskupów*, 13.02.2016

„Jeśli czasami zauważacie, że wasze spojrzenie stało się twardsze – z powodu pracy lub ze zmęczenia, co zdarza się wszystkim – jeśli podchodząc do ludzi, odczuwacie niechęć albo nic nie czujecie, spójrzcie na Nią ponownie. Spójrzcie na Nią oczyma najmniejszych spośród was, którzy żebrzą o opiekę Maryi, a Ona oczyści wasze spojrzenie z «zaćmy» niepozwalającej zobaczyć Chrystusa w duszach. Uleczy was z wszelkiej krótkowzroczności, która czyni ludzkie potrzeby uciążliwymi, a są one potrzebami wcielonego Pana. I uzdrowi was z wszelkiej dalekowzroczności sprawiającej, że gubi się szczegóły, uwagi zapisane «małymi literami» i inne okoliczności, w których rozgrywają

²⁷ Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/WP/franciszek_i/przemowienia/meksyk-bpi_13022016.html, dostęp: 5.03.2019.

Nota dla spowiedników

się ważne sprawy z życia Kościoła i rodziny. Spojrzenie Matki Bożej zawsze uzdrawia”²⁸.

FRANCISZEK, *Druga medytacja podczas dnia skupienia z okazji Jubileuszu Kapłanów*, 2.06.2016

Nota dla spowiedników
Modlitwa kapłana
przed wysłuchaniem spowiedzi

Udziel mi, Panie, mądrości, która pomoże mi podczas posługi w konfesjonale, abym potrafił osądzać Twój lud sprawiedliwie, a Twoich ubogich – roztropnie. Spraw, bym posługiwał się kluczami Królestwa niebieskiego tak, bym nie otworzył drzwi nikomu, komu je zamknięto, ani nie zamknął ich temu, kto zasługuje na ich otwarcie. Spraw, by moja intencja była czysta, mój zapał szczery, moja miłość bliźniego cierpliwa, a moja posługa owocna.

Panie, dopomóż mi, bym był łagodny, lecz nie słaby, aby moja powaga nie była surowa, bym nie gardził ubogim, ani nie schlebiał zamożnemu. Spraw, bym był delikatny w pocieszaniu grzeszników, roztropny w zadawaniu im pytań oraz umiejętny w pouczeniu.

Proszę Cię, byś udzielił mi łaski umiejętnego oddalania ich od zła, rzetelnego utwierdzania ich

²⁸ Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/kaplani2_02062016.html, dostęp: 5.03.2019.

w dobru; bym przez moje dojrzałe odpowiedzi oraz prawość moich rad pomagał im stawać się lepszymi; abym objaśniał to, co jest niezrozumiałe, będąc przenikliwym w skomplikowanych problemach i skutecznym w rozwiązywaniu tych trudnych; bym nie wdawał się w niepotrzebne rozmowy, ani nie dał się zwieść przez to, co jest zepsute; abym, ocalając innych, nie zatracił samego siebie. Amen.

Modlitwa kapłana po wysłuchaniu spowiedzi

Panie Jezu Chryste, słodki Miłośniku i Uświęcicielu dusz, proszę Cię, byś tchnieniem Ducha Świętego oczyścił moje serce z wszelkiego próżnego uczucia lub myśli oraz byś swoim nieskończonym zmiłowaniem i miłosierdziem naprawił to wszystko, co w moim posłannictwie było przyczyną grzechu z powodu mojej ignorancji lub mojego zaniedbania. W Twoich najdroższych Ranach składam wszystkie dusze, które doprowadziłeś do sakramentu pokuty i uświęciłeś swoją najdroższą Krwią, abyś zachował je w Twojej bojaźni i miłości, umacniał je każdego dnia coraz większymi cnotami i doprowadził do życia wiecznego. Który żyjesz i królujesz z Bogiem Ojcem i Duchem Świętym, Bóg przez wszystkie wieki wieków. Amen.

Panie Jezu Chryste, Synu Boga żywego, przyjmij tę moją posługę jako dar wdzięczności za najcenniejszą miłość, z którą rozgrzeszyłeś św. Marię

Magdalenę i wszystkich grzeszników, którzy się do Ciebie uciekali. Napraw moje błędy i wynagrodź w sposób wielkoduszny za wszystko, co uczyniłem niedbale lub nie dość godnie, celebrując ten sakrament. Twojemu najśłodszemu Sercu zawierzam wszystkich i każdego z osobna spośród tych, których wypowiadałem oraz proszę Cię, byś strzegł ich i zachowywał od jakiegokolwiek upadku, a także doprowadził nas, po niedolach tego życia, do radości wiecznej. Amen.

**Ekskomuniki *latae sententiae*
zarezerwowane dla Stolicy Apostolskiej**

- a) Profanacja postaci konsekrowanych (kan. 1367).
- b) Bezpośrednie naruszenie tajemnicy sakramentalnej (kan. 1388, § 1).
- c) Rozgrzeszenie współnika w grzechu przeciw szóstemu przykazaniu (kan. 1378, § 1). Jest ono nieważne z wyjątkiem sytuacji związanej z niebezpieczeństwem śmierci (kan. 977).
- d) Przymus fizyczny wobec Biskupa Rzymu (kan. 1370).
- e) Udzielenie i przyjęcie konsekracji biskupiej bez papieskiego mandatu (kan. 1382).
- f) Usiłowanie udzielenia święceń kapłańskich kobiecie i usiłowanie przyjęcia święceń kapłańskich przez kobietę (Motu Proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*, 30.04.2001, art. 5, nr 1).

**Grzechy zarezerwowane Stolicy Apostolskiej
w odniesieniu do wiernych
obrzydku wschodniego**

- a) Bezpośrednie naruszenie tajemnicy spowiedzi (kan. 728, § 1 CCEO).
- b) Rozgrzeszenie współnika w grzechu przeciwko czystości (kan. 728, § 1 CCEO).

Adres do odwołania się: Penitencjaria Apostolska, Palazzo della Cancelleria 1, 00120 Città del Vaticano.

**Ekskomuniki *latae sententiae*
nie zarezerwowane Stolicy Apostolskiej**

- a) Za przerwanie ciąży (kan. 1398):
  - konieczny warunek: *effectu secuto*.
  - rozgrzeszenia może udzielić każdy kapłan (zezwoenie papieża Franciszka w Liście apostolskim *Misericordia et misera*, 20.11.2016, nr 12).
- b) Za przestępstwa apostazji, herezji lub schizmy (kan. 1364, § 1).

**Interdykt i *suspensa latae sententiae*
zarezerwowane dla ordynariusza za fałszywy
donos o *sollicitatio ad turpia* (kann. 1390 i 1387)**

Odmowa rozgrzeszenia aż do momentu zadośćuczynienia, dopóki formalnie nie odwoła się fał-

szywego doniesienia i nie wyrazi gotowości naprawienia szkód (kan. 982):

- w przypadku osoby świeckiej lub zakonnej: kara interdyktu *latae sententiae*,
- w przypadku osoby duchownej: kara interdyktu *latae sententiae* i kara suspensy *latae sententiae*.

Warunki podstawowe decydujące o popadnięciu w cenzurę *latae sententiae* (kan. 1323)

- a) Wiek: ukończony 18 rok życia.
- b) Świadomość, zdolność do używania rozumu, wolność.
- c) Wiedza o karalności popełnionego czynu.

W przypadku niespełnienia choćby jednego z tych warunków nie popada się w karę.

Przypadek naglący (kan. 1357)

Gdy zaistnieje „przypadek naglący”, jak również wtedy, gdy penitentowi trudno jest pozostawać w stanie grzechu ciężkiego przez czas konieczny do zwolnienia z kary, każdy spowiednik może rozgrzeszyć penitenta z cenzury *latae sententiae*.

Nb.: Jednakże spowiednik, udzielając rozgrzeszenia, musi nałożyć na penitenta obowiązek zwrócenia się w ciągu miesiąca do kompetentnego przełożonego lub uprawnionego kapłana pod groźbą kary ponownego popadnięcia w tę samą cenzurę.

Tymczasem należy nałożyć obowiązek pokuty i zadośćuczynienia.

Zaleca się, by obowiązek zwrócenia się do kompetentnego przełożonego przyjął na siebie sam spowiednik. Należy uzgodnić z penitentem termin i okoliczności dotyczące ponownego spotkania się w celu przekazania decyzji kompetentnego przełożonego.

Inny wymagający uwagi przypadek

Spowiednik winny *sollicitatio ad turpia* (kan. 1387).

Ogólna formuła uwolnienia od cenzur ekskomuniki, interdyktu lub suspensy

Na mocy udzielonej mi władzy uwalniam ciebie z więzów ekskomuniki (lub interdyktu, lub suspensy). W Imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Amen.

Formuła rozgrzeszenia, także z zamiarem uwolnienia od cenzur

Bóg Ojciec miłosierdzia, który pojednał świat ze sobą przez śmierć i zmartwychwstanie swojego Syna i zesłał Ducha Świętego na odpuszczenie grzechów, niech ci udzieli przebaczenia i pokoju przez posługę Kościoła. I ja odpuszczam tobie grzechy w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Amen.

Część III Odpusty

Co to są odpusty?

KKK naucza w n. 1471: „«Odpust jest to darowanie przed Bogiem kary doczesnej za grzechy, zgładzone już co do winy. Dostępuje go chrześcijanin odpowiednio usposobiony i pod pewnymi, określonymi warunkami, za pośrednictwem Kościoła, który jako szafarz owoców odkupienia rozdaje i prawomocnie przydziela zadośćuczynienie ze skarbca zasług Chrystusa i świętych. Odpust jest częściowy albo zupełny zależnie od tego, czy od kary doczesnej należnej za grzechy uwalnia w części czy w całości». (PAWEŁ VI, Konst. ap. *Indulgentiarum doctrina, Normae* 1–3, AAS 59 [1967], 5–24). Każdy wierny może uzyskać odpusty dla siebie lub ofiarować je za zmarłych”.

Aby lepiej zrozumieć znaczenie odpustów, należy uwzględnić podwójne konsekwencje grzechów. KKK wyjaśnia to w nn. 1472 i 1473:

1472. „Aby zrozumieć tę naukę i praktykę Kościoła, trzeba zobaczyć, że grzech *ma podwójny skutek*. Grzech ciężki pozbawia nas komunii z Bogiem, a przez to zamyka nam dostęp do życia wiecznego, którego pozbawienie nazywa się «karą wieczną» za grzech. Każdy grzech, nawet powszedni, powoduje ponadto nieuporządkowane przywiązanie do stworzeń, które wymaga oczyszczenia, albo na ziemi, albo po śmierci, w stanie nazywanym czyścem. Takie oczyszczenie uwalnia od tego, co nazywamy «karą doczesną» za grzech. Obydwie kary nie mogą być traktowane jako rodzaj zemsty, którą Bóg stosuje od zewnątrz, ponieważ wypływają one jakby z samej natury grzechu. Nawrócenie, które pochodzi z żarliwej miłości, może doprowadzić do całkowitego oczyszczenia grzesznika, tak że nie pozostaje już żadna kara do odpokutowania”.

1473. „Przebaczenie grzechu i przywrócenie komunii z Bogiem pociągają za sobą odpuszczenie wiecznej kary za grzech. Pozostają jednak kary doczesne. Chrześcijanin powinien starać się, znosząc cierpliwie cierpienia i różnego rodzaju próby, a w końcu godząc się spokojnie na śmierć, przyjmować jako łaskę doczesne kary za grzech. Powinien starać się przez dzieła miłosierdzia i miłości, a także przez modlitwę i różne praktyki pokutne uwolnić się całkowicie od «starego człowieka» i «przyoblec człowieka nowego» (por. Ef 4, 24)”.

Pomoc jaką otrzymujemy na mocy odpustów dla uwolnienia się od kar doczesnych została

Co to są odpusty?

w następujący sposób zobrażona przez papieża Franciszka:

„Pomimo przebaczenia niesiemy w naszym życiu sprzeczności, które są konsekwencją naszych grzechów. W sakramencie pojednania Bóg przebacza grzechy – i zostają one naprawdę zgładzone. Pozostaje jednak negatywny ślad pozostawiony przez te grzechy w naszym postępowaniu i w naszych myślach. Miłosierdzie Boże jest jednak silniejsze niż ten ślad. Staje się ono *odpustem* Ojca. Bóg przez Kościół – Oblubienicę Chrystusa – dosięga grzesznika, któremu udzielił już przebaczenia i uwalnia go od każdej pozostałości skutków grzechu, umożliwiając mu raczej działanie z miłością oraz wzrastanie w miłości niż ponowny upadek w grzech. [...] Odpust jest doświadczeniem świętości Kościoła, który ma udział we wszystkich dobrodziejstwach płynących z odkupienia Chrystusa, aby przebaczenie rozciągnęło się aż do ostatecznych skutków, tam też dociera miłość Boga”¹.

FRANCISZEK, Bulla *Misericordiae vultus*,
11.04.2015, nr 22

1 Cyt. za: http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco_bolla_20150411_misericordiae-vultus.html, dostęp: 6.03.2019.

Perspektywa komunii świętych

KKK przedstawia rzeczywistość odpustów w perspektywie komunii świętych, zaznaczając co następuje:

1474. „Chrześcijanin, który stara się oczyścić z grzechu i uświęcić się z pomocą łaski Bożej, nie jest pozostawiony sam sobie. «Życie poszczególnych dzieci Bożych łączy się przedziwną więzią w Chrystusie i przez Chrystusa z życiem wszystkich innych braci chrześcijan w nadprzyrodzonej jedności Mistycznego Ciała Chrystusa jakby w jednej mistycznej osobie» (PAWEŁ VI, Konst. ap. *Indulgentiarum doctrina*, 5)».

1475. „W komunii świętych «między wiernymi, czy to uczestnikami niebieskiej ojczyzny, czy to pokutującymi w czyśćcu za swoje winy, czy to pielgrzymującymi jeszcze na ziemi, istnieje więc trwały węzeł miłości i bogata wymiana wszelkich dóbr» (tamże). W tej przedziwnej wymianie świętość jednego przynosi korzyść innym o wiele bardziej niż grzech jednego może szkodzić innym. I tak odwołanie się do komunii świętych pozwala skruszonemu grzesznikowi wcześniej i skuteczniej oczyścić się od kar za grzech».

1476. „Duchowe dobra płynące z komunii świętych nazywamy także skarbcem Kościoła. «Nie jest on zbiorem dóbr, gromadzonych przez wieki na kształt materialnych bogactw, lecz nieskończoną i niewyczerpaną wartością, jaką mają

Jak je otrzymać?

u Boga zadośćuczynienia i zasługi Chrystusa Pana, ofiarowane po to, by cała ludzkość została uwolniona od grzechu i doszła do łączności z Ojcem. Stanowi go sam Chrystus Odkupiciel, w którym są i działają zadośćuczynienia i zasługi płynące z Jego odkupienia» (tamże)”.
1477. „«Poza tym do tego skarbcza należy również rzeczywiście niewyczerpana, niewymierna i zawsze aktualna wartość, jaką mają przed Bogiem modlitwy i dobre uczynki Najświętszej Maryi Panny i wszystkich świętych, którzy idąc śladami Chrystusa, dzięki jego łasce, uświęcili samych siebie i wypełnili posłanie otrzymane od Ojca. W ten sposób, pracując nad własnym zbawieniem, przyczynili się również do zbawienia swoich braci w jedności Mistycznego Ciała» (tamże)”.

Jak je otrzymać? Według KKK

1478. „«Darowanie kary otrzymuje się za pośrednictwem Kościoła, który mocą udzielonej mu przez Chrystusa władzy związywania i rozwiązywania działa na rzecz chrześcijanina i otwiera mu skarbiec zasług Chrystusa i świętych, by otrzymać od Ojca miłosierdzia darowanie kar doczesnych, jakie należą się za grzechy. W ten sposób Kościół chce nie tylko przyjść z pomocą chrześcijaninowi, lecz także pobudzić go do czynów pobożności, pokuty i miłości» (por. PAWEŁ VI, Konst. ap.

Indulgentiarum doctrina, 8; Sobór Trydencki: DENZ.-SCHÖNM., 1835)".

1479. „Ponieważ wierni zmarli, poddani oczyszczeniu, także są członkami tej samej komunii świętych, możemy pomóc im, między innymi uzyskując za nich odpusty, by zostali uwolnieni od kar doczesnych, na które zasłużyli swoimi grzechami”.

Według Kodeksu Prawa Kanonicznego

Kan. 994. „Każdy wierny może zyskiwać odpusty czy to częściowe, czy zupełne albo dla siebie, albo ofiarowywać za zmarłych na sposób wstawiennictwa”.

Kan. 996 § 1. „Tylko ten jest zdolny do uzyskania odpustu, kto został ochrzczony, nie jest ekskomunikowany i znajduje się w stanie łaski, przynajmniej pod koniec wypełniania przepisanych czynności”.

§ 2. „Aby zaś podmiot zdolny do uzyskania odpustów rzeczywiście je uzyskał, powinien mieć przynajmniej intencję zyskania odpustu oraz wypełnić w określonym czasie i we właściwy sposób nakazane czynności, zgodnie z brzmieniem udzielenia”.

Kan. 997. „Co do udzielania i praktyki odpustów, należy ponadto zachować inne przepisy, zawarte w specjalnych ustawach kościelnych”.

Jak je otrzymać?

Uściślenia Penitencjarii Apostolskiej

W Nocie *Dar odpustu* (2000) Penitencjaria Apostolska przypomniała w nr 4:

„Odpust zupełny można uzyskać tylko jeden raz dziennie. Aby go jednak otrzymać, wierny musi być w stanie łaski uświęcającej, a ponadto powinien:

- wzbudzić w sobie wewnętrzną postawę całkowitego oderwania od grzechu, także powszedniego;
- wyznać grzechy, przystępując do spowiedzi sakramentalnej;

- przyjąć Komunię świętą (oczywiście lepiej jest to uczynić, uczestnicząc w Mszy świętej; jednakże dla uzyskania odpustu wymagane jest tylko przyjęcie Komunii świętej);

- pomodlić się zgodnie z intencjami Ojca Świętego².

W nr 5 sprecyzowano:

„Wskazane jest, ale nie konieczne, aby przystąpić do spowiedzi sakramentalnej, a zwłaszcza do Komunii świętej i pomodlić się w intencjach papieskich w tym samym dniu, w którym dokonuje się dzieła związanego z odpustem; wystarczy jednak, jeśli dopełni się tych pobożnych obrzędów i modlitw w okresie kilkunastu (około 20) dni

2 Cyt. za: Penitencjaria Apostolska, *Dar odpustu*, http://www.vatican.va/roman_curia/tribunals/apost_penit/documents/rc_trib_appen_pro_20000129_indulgence_pl.html, dostęp: 6.03.2019.

Część III. Odpusty

przed lub po dziele odpustowym. Wybór modlitwy do odmówienia w intencjach papieskich pozostawia się wiernym, ale zaleca się *Ojcze nasz* i *Zdrowaś Maryjo*. Dla uzyskania kilku odpustów zupełnych wystarczy jedna spowiedź sakramentalna, ale dla każdego z osobna wymagana jest Komunia święta i modlitwa w intencjach papieskich”.

Główne odpusty (zupełne lub częściowe)³ **Adoracja Najświętszego Sakramentu**

Udziela się odpustu częściowego wiernemu, który nawiedzi Najświętszy Sakrament; odpust będzie natomiast zupełny jeśli pozostanie on na adoracji przynajmniej pół godziny.

Nawiedzenie rzymskich bazylik papieskich

Udziela się odpustu zupełnego wiernemu, który pobożnie nawiedzi jedną z czterech bazylik papieskich w Rzymie i zmówi tam *Ojcze nasz* oraz *Wierzę...*

- w dniu święta tytularnego kościoła,
- w jakąkolwiek niedzielę lub święto nakazane,

³ Wyciąg z *Enchiridion indulgentiarum* czyli *Podręcznika odpustów* opublikowanego w *Acta Apostolicae Sedis* 29 lipca 1968. Wydanie polskie: *Wykaz odpustów. Normy i nadania*, Księgarnia Św. Jacka, Katowice 2012, wydanie wzorcowe według łacińskiego wydania 4 bis z 2004 r. zawierające również nadania ustanowione zgodnie przez Konferencję Episkopatu Polski i zatwierdzone przez Penitencjarię Apostolską.

Główne odpusty (zupełne lub częściowe)

– raz w roku w innym dniu wybranym przez wiernego.

Błogosławieństwo papieskie

Udziela się odpustu zupełnego wiernemu, który pobożnie przyjmie, choćby tylko za pośrednictwem radia lub innych środków masowego przekazu, błogosławieństwo udzielone przez Ojca Świętego *urbi et orbi* [w Boże Narodzenie i Wielkanoc].

Nawiedzenie cmentarza

Wiernemu, który pobożnie nawiedzi cmentarz i się pomodli za zmarłych, choćby tylko w myślach, udziela się odpustu obejmującego wyłącznie dusze czyścicowe. Od 1 do 8 listopada odpust ten będzie zupełny, w inne dni częściowy.

Adoracja Krzyża

Udziela się odpustu zupełnego wiernemu, który podczas uroczystej celebracji liturgicznej Wielkiego Piątku będzie uczestniczył w adoracji Krzyża i go ucałuje.

Modlitwa: Oto ja, o dobry i najśłodszy Jezu

„Oto ja, o dobry i najśłodszy Jezu, upadam na kolana przed Twoim obliczem i z największą

Część III. Odpusty

gorliwością ducha proszę Cię i błagam, abyś wszczepił w moje serce najżywsze uczucia wiary, nadziei i miłości oraz prawdziwą skruchę za moje grzechy i silną wolę poprawy. Oto z sercem przepelnionym wielkim uczuciem i z boleścią oglądam w duchu Twoje pięć ran i myślą się w nich zatapiam, pamiętając o tym, dobry Jezu, co już prorok Dawid włożył w Twoje usta: «Przebodli ręce i nogi moje, policzyć mogę wszystkie moje kości» (Ps 22,17–18)».

Wiernemu, który pobożnie zmówi powyższą modlitwę po Komunii świętej przed wizerunkiem Jezusa Ukrzyżowanego, udziela się odpustu zupełnego w każdy piątek Wielkiego Postu oraz w Wielki Piątek; a odpustu cząstkowego we wszystkie inne dni roku.

Rekolekcje

Udziela się odpustu zupełnego wiernemu który uczestniczył w rekolekcjach przynajmniej przez trzy pełne dni.

Zmówienie Różańca

Udziela się odpustu zupełnego, jeśli zmówienie przynajmniej jednej części Różańca odbędzie się w kościele lub publicznej kaplicy, jak również w rodzinie, wspólnocie zakonnej, czy pobożnym stowarzyszeniu. Udziela się natomiast odpustu cząstkowego, jeśli Różaniec zostanie zmówiony w innych miejscach i okolicznościach.

Główne odpusty (zupełne lub częściowe)

Śpiew Przed tak wielkim Sakramentem

„Przed tak wielkim Sakramentem upadajmy wszyscy wraz, niech przed Nowym Testamentem starych praw ustąpi czas. Co dla zmysłów niepojęte, niech dopełni wiara w nas. Bogu Ojcu i Synowi hołd po wszystkie nieśmy dni. Niech podaje wiek wiekowi hymn triumfu, dzięki, czci, a równemu Im Duchowi niechaj wieczna chwała brzmi. Amen.

K: Dałeś nam chleb z nieba.

W: Wszelką rozkosz mający w sobie.

K: Módlmy się. Boże, Ty w Najświętszym Sakramencie zostawiłeś nam pamiątkę swej męki, daj nam taką czcią otaczać święte tajemnice Ciała i Krwi Twojej, abyśmy nieustannie doznawali owoców Twego odkupienia. Który żyjesz i królujesz z Bogiem Ojcem w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków. Amen.”

Udziela się odpustu częściowego wiernemu, który pobożnie zmówi (zaśpiewa) powyższe strofy. Odpust będzie natomiast zupełny w Wielki Czwartek i uroczystość Bożego Ciała, jeśli taki śpiew będzie uroczysty.

Odprawienie Drogi Krzyżowej

Udziela się odpustu zupełnego wiernemu, który pobożnie odprawi Drogę Krzyżową. Pobożne odprawienie Drogi Krzyżowej odnawia pamięć boleści, jakie Boski Odkupiciel wycierpiał w drodze

Część III. Odpusty

z pretorium Piłata, gdzie został skazany na śmierć, aż na górę Kalwarię, gdzie dla naszego zbawienia umarł na krzyżu. Dla uzyskania odpustu zupełnego obowiązują następujące warunki:

– Pobożne nabożeństwo należy odprawiać przed stacjami Drogi Krzyżowej prawnie erygowanymi.

– Do erygowania Drogi Krzyżowej wymaga się czternastu krzyży, przy których zwykle umieszcza się z pożytkiem dla wiernych tyleż samo wizerunków przedstawiających stacje jerozolimskie.

– Zgodnie z powszechnym zwyczajem Droga Krzyżowa składa się z czternastu pobożnych czytań, do których dodaje się pewne wezwania modlitewne. Natomiast dla odprawienia Drogi Krzyżowej wymaga się tylko pobożnego rozważania Męki i Śmierci Pana Jezusa. Nie jest zaś konieczne rozważanie poszczególnych tajemnic tych stacji.

– Wymaga się przechodzenia od jednej stacji do drugiej. Jeżeli jednak pobożną praktykę odbywa się publicznie i wszyscy obecni nie mogą się przemieszczać od stacji do stacji z powodu określonych ograniczeń lub niedogodności, wystarczy, że do poszczególnych stacji przechodzi prowadzący Drogę Krzyżową, a inni uczestnicy pozostają na swoich miejscach.

– Ci, którzy mają przeszkodę w odprawianiu Drogi Krzyżowej, mogą uzyskać odpust zupełny, jeśli przynajmniej przez pół godziny będą czytać i rozważać Mękę Pańską Jezusa Chrystusa.

Główne odpusty (zupełne lub częściowe)

– W Kościele Wschodnim, gdzie praktyka Drogi Krzyżowej nie jest znana, w celu uzyskania odpustu patriarchowie mogą określić inne pobożne rozważania modlitewne odprawiane na pamiątkę Męki i Śmierci Pana Jezusa.

Nawiedzenie kościoła parafialnego

Udziela się odpustu zupełnego wiernemu, który pobożnie nawiedzi kościół parafialny:

- W święto tytularne kościoła.
- 2 sierpnia, gdy przypada odpust Porcjunkuli.

Obydwa odpusty można uzyskać albo w wyżej wskazanym dniu, albo w innym dniu ustanowionym przez biskupa ordynariusza dla pożytku wiernych. W odniesieniu do kościoła katedralnego i ewentualnie kościoła konkatedralnego – jakkolwiek nie są kościołami parafialnymi – a także do kościołów quasi-parafialnych mają zastosowanie te same warunki uzyskania odpustu. Podczas pobożnego nawiedzenia, zgodnie z normą 16. Konstytucji Apostolskiej, wierny powinien zmówić *Ojcze nasz* i *Wierzę...*

Nawiedzenie kościoła lub ołtarza w dniu jego poświęcenia

Udziela się odpustu zupełnego wiernemu, który pobożnie nawiedzi kościół lub ołtarz w dniu jego

Część III. Odpusty

poświęcenia oraz zmówi tam modlitwy *Ojcze nasz* i *Wierzę...*

Nawiedzenie kościoła lub kaplicy w dniu Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych

Udziela się odpustu zupełnego – obejmującego jedynie dusze czyścicowe – wiernym, którzy w dniu wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych pobożnie nawiedzą kościół albo kaplicę publiczną (lub półpubliczną dla tych, którzy prawnie z niej korzystają).

Wspomniany odpust można uzyskać w dniu wyżej wskazanym lub – za zgodą biskupa ordynariusza – w niedzielę poprzedzającą 2 listopada w lub kolejną, jak również w uroczystość Wszystkich Świętych. Podczas pobożnego nawiedzenia, zgodnie z normą 16 Konstytucji Apostolskiej, wierny powinien zmówić *Ojcze nasz* i *Wierzę...*

Aneks
Komentarze papieża Franciszka
do trzech przypowieści

Grzesznica całująca stopy Jezusa
(Łk 7,36–50)
Homilia podczas nabożeństwa pokutnego
13.03.2015:

„Ewangelia, której wysłuchaliśmy (por. Łk 7,36–50), otwiera przed nami drogę nadziei i pociechy. Dobrze jest poczuć na sobie takie samo współczujące spojrzenie Jezusa jak to, którego doświadczyła grzeszna kobieta w domu faryzeusza. W tym fragmencie powracają z mocą dwa słowa: *miłość* i *osąd*.

Widzimy *miłość grzesznej kobiety*, która uniża się przed Panem; ale wcześniej jeszcze obserwujemy *miłosierną miłość Jezusa*. To właśnie miłość Jezusa skłania ją do tego, by się zbliżyć. Jej płacz skruchy i radości obmywa stopy Nauczyciela, a jej włosy z wdzięcznością je osuszają. Pocałunki są wyrazem jej czystego uczucia; a obficie wylany pachnący olejek świadczy o tym, jak bardzo Pan

jest cenny w jej oczach. Każdy gest tej kobiety mówi o miłości. Wyraża też jej pragnienie, by mieć w życiu niezłomną pewność, że uzyskała przebaczenie. To dążenie jest bardzo piękne! A Jezus daje jej tę pewność: akceptując ją, okazuje jej miłość Boga. Jego miłość jest skierowana właśnie do niej, jawno grzesznicy! Miłość i przebaczenie są równoczesne: Bóg przebacza jej wszystko, bo «bardzo umiłowała» (Łk 7,47); a ona wielbi Jezusa, bo czuje, że jest wobec niej miłosierny, a nie potępiający. Czuje, że Jezus rozumie ją i kocha, mimo że jest grzesznicą. Dzięki Jezusowi jej liczne grzechy Bóg rzuca za siebie i więcej o nich nie pamięta (por. Iz 43,25). Ponieważ także to jest prawdą, że gdy Bóg przebacza, zapomina o złu. Wielkie jest Boże przebaczenie! A dla niej zaczęła się teraz nowa epoka; w miłości narodziła się powtórnie do nowego życia.

Ta kobieta naprawdę spotkała Pana. W ciszy otworzyła przed Nim swoje serce; w bólu okazała Mu żal za swoje grzechy; płaczem odwołała się do Bożej dobroci, by uzyskać przebaczenie. Dla niej nie będzie innego sądu niż ten, który pochodzi od Boga, a jest to sąd miłosierdzia. Podczas tego spotkania główną rolę odgrywają z pewnością miłość i miłosierdzie, które przewyższają sprawiedliwość.

Z Szymonem, gospodarzem domu i faryzeuszem, jest inaczej, *nie jest w stanie znaleźć drogi miłości*. Działa on z wyrachowaniem, a wszystko, co mówi i czyni, jest przemyślane... Szymon tkwi

na progu formalizmu. To jest miłość formalna, nieatrakcyjna i trudno ją zrozumieć. Nie potrafi postawić następnego kroku, by wyjść naprzeciw Jezusowi, który mu niesie zbawienie. Szymon ograniczył się do zaproszenia Jezusa na obiad, lecz nie przyjął Go naprawdę. W swoich myślach żądał jedynie sprawiedliwości, i tak czyniąc, zblądził. *Jego fałszywy sąd o tej kobiecie oddala go od prawdy* i nie pozwala mu nawet zrozumieć, kim jest jego gość. Zatrzymał się na powierzchni – na aspekcie formalnym – nie potrafił spojrzeć w serce. W obliczu przypowieści Jezusa i pytania o to, który sługa bardziej miłował, faryzeusz odpowiedział poprawnie: «Ten, któremu więcej darował» (Łk 7,43). I Jezus nie omieszkiał tego podkreślić: «Słusznie osądziłeś» (Łk 7,43). W tym wypadku osąd Szymona dotyczący miłości był słuszny.

Jezus przestrzega nas, byśmy nie zatrzymywali się nigdy na powierzchni rzeczy, przede wszystkim kiedy stoi przed nami osoba. Jesteśmy wezwani, by patrzeć głębiej, *mierzyć sercem*, by zobaczyć, do jakiej wielkoduszności każdy z nas jest zdolny. Nikt nie może być wykluczony z Bożego miłosierdzia; wszyscy znają drogę, która do niego prowadzi, a Kościół jest *domem, który wszystkich przyjmuje i nikogo nie odrzuca*. Jego drzwi są wciąż szeroko otwarte, aby ci, których dotyka łaska, mogli znaleźć pewność przebaczenia. Im większy jest grzech, tym większa musi być miłość wyrażana przez Kościół wobec tych, którzy się nawracają.

Aneks. Komentarze papieża Franciszka do trzech przypowieści

Z jak wielką miłością Jezus patrzy na nas! Z jaką miłością uzdrawia nasze grzeszne serca! Nigdy nie odstrasza Go nasze grzechy”¹.

**Kobieta cudzołożna, której przebaczone
(J 8,1–11)**

List apostolski *Misericordia et misera*,

20.11.2016, nr 1:

„Spotkali się kobieta i Jezus. Ona – cudzołożnica, zgodnie z Prawem podlegająca karze ukamienowania; On, który przez swoje nauczanie i całkowity dar z siebie aż po Krzyż, przywrócił Prawu Mojżeszowemu jego prawdziwy, pierwotny sens. W centrum znajduje się zatem nie Prawo i oparta na nim sprawiedliwość, ale miłość Boga, która umie czytać w sercu każdego człowieka, aby zrozumieć jego najbardziej ukryte pragnienia i która musi mieć pierwszeństwo przed wszystkim. W tej ewangelicznej opowieści nie spotykają się jednak grzech i osąd rozumiane w sposób abstrakcyjny, ale grzesznica i Zbawiciel.

Jezus spojrział tej kobiecie w oczy i czytał w jej sercu: znalazł tam pragnienie zrozumienia, uzyskania przebaczenia i wyzwolenia. Nędzę jej grzechu okrył miłosierdziem i miłością. Ze strony Jezusa nie było żadnego osądu, który nie byłby

¹ Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/WP/franciszek_i/homilie/rok-milosierdzia_13032015.html, dostęp: 6.03.2019.

Kobieta cudzołożna, której przebaczone (J 8,1–11)

naznaczony litością i współczuciem dla stanu grzesznicy. Ludziom, którzy chcieli ją osądzić i skazać na śmierć, Jezus odpowiedział długim milczeniem, które pozwoliło głosowi Boga ujawnić się w sumieniach – zarówno w sumieniu kobiety, jak i jej oskarżycieli, którzy porzucili kamienie i wszyscy, jeden po drugim, zaczęli odchodzić (por. J 8,9).

Po tym milczeniu Jezus powiedział: «Kobieto, gdzież oni są? Nikt cię nie potępił? [...] I Ja ciebie nie potępiam. – Idź, a od tej chwili już nie grzesz!» (J 8,10–11). W ten sposób pomógł jej z nadzieją spojrzeć w przyszłość i przygotować się do rozpoczęcia swojego życia na nowo. Od tej pory ona, jeśli zechce, będzie mogła «postępować drogą miłości» (por. Ef 5,2). Także my, kiedy zostaniemy okryci Bożym miłosierdziem, doświadczymy tego, że od stanu słabości i grzechu większa jest miłość, która pozwala spoglądać dalej i żyć lepiej².

***Trzecia nauki rekolekcyjna podczas dnia
skupienia z okazji Jubileuszu Kapłanów,
2.06.2016:***

„Zawsze wzrusza mnie podejście Pana do kobiety cudzołożnej. Ta scena, kiedy On nie potępiając jej, «uchybił» szacunkowi dla Prawa. Gdy domagano

2 Cyt za: https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20161120_misericordia-et-misera.html, dostęp: 6.03.2019.

Aneks. Komentarze papieża Franciszka do trzech przypowieści

się od Niego, by się wypowiedział – «należy ją ukamienować czy też nie?» – nie zabrał głosu, nie zastosował przepisów Prawa. Udał, że nie rozumie – także w tym Pan jest mistrzem dla każdego z nas – i w tym samym momencie wskazał na coś innego. W ten sposób zapoczątkował proces w sercu kobiety, która potrzebowała słów: «I Ja ciebie nie potępiam» (J 8,11). Wyciągając do niej rękę, podniósł ją, a to pozwoliło jej spotkać się ze spojrzeniem pełnym słodyczy, które zmieniło jej serce»³.

**Przypowieść o niemiłosiernym słudze
(Mt 18,21–35)**

Rozważanie w bazylice

Matki Bożej Anielskiej w Asyżu, 4.08.2016:

„Każdy z nas mógłby być owym sługą z przypowieści, który ma dług do spłacenia, i to tak wielki, że nie zdołałby go zwrócić nigdy. My także, gdy kłękamy w konfesjonale przed kapłanem, nie czynimy nic innego, jak tylko powtarzamy ten gest służi. Mówimy: «Panie, miej cierpliwość nade mną» (Mt 18,26). Czy zastanawialiście się kiedyś nad cierpliwością Boga? On jest bardzo cierpliwy. Dobrze też wiemy, że sami jesteśmy pełni wad, i często popełniamy te same grzechy. A jed-

3 Cyt za: https://rodzina.opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/przemowienia/kaplani3_02062016.html, dostęp: 6.03.2019.

Przypowieść o niemiłosiernym słudze (Mt 18,21–35)

nak Bóg niestrudzenie nam przebacza, ilekroć o to prosimy. Jest to przebaczenie pełne, całkowite, które daje nam pewność, że choć możemy popełnić znów te same grzechy, On niezmiennie lituje się nad nami i nie przestaje nas kochać. Podobnie jak pan w przypowieści, Bóg *lituje się*, to znaczy odczuwa *litość* wraz z *czułością*: jest to wyrażenie wskazujące na Jego *miłosierdzie* wobec nas. Nasz Ojciec bowiem lituje się zawsze, kiedy jesteśmy skruszeni. I odsyła nas do domu ze spokojnym i pogodnym sercem, mówiąc, że wszystko nam darował i przebaczył. Boże przebaczenie nie ma granic; przekracza naszą wyobraźnię i dociera do każdego, kto w głębi serca uznaje, że zblądził i chce do Niego powrócić. Bóg zważa na serce, które prosi o przebaczenie.

Niestety problem pojawia się wówczas, gdy mamy do czynienia z bratem, który wyrządził nam drobną krzywdę. Reakcja, o której usłyszeliśmy w przypowieści, jest bardzo wyrazista: «Chwyć go i zaczął dusić, mówiąc: *Oddaj, coś winien!*» (Mt 18,28). W tej scenie widzimy cały dramat naszych ludzkich relacji. Gdy my jesteśmy coś winni innym, oczekujemy miłosierdzia; natomiast kiedy inni mają wobec nas dług, domagamy się sprawiedliwości! Wszyscy tak postępujemy, wszyscy.

Jednak nie taka powinna być reakcja ucznia Chrystusa, i nie może być ona stylem życia chrześcijan. Jezus uczy nas przebaczenia, i to bez ograniczeń: «Nie mówię ci, że aż siedem razy, lecz

Aneks. Komentarze papieża Franciszka do trzech przypowieści

aż siedemdziesiąt siedem razy» (Mt 18,22). Tym, co nam w istocie proponuje, jest miłość Ojca, a nie droga dochodzenia sprawiedliwości. Poprzestawanie bowiem na tym sprawiłoby, że nie byłibyśmy rozpoznawani jako uczniowie Chrystusa, którzy otrzymali miłosierdzie u stóp krzyża jedynie na mocy miłości Syna Bożego. Nie zapominajmy więc surowych słów, którymi kończy się ta przypowieść: «Podobnie uczyni wam Ojciec mój niebieski, jeżeli każdy z was nie przebaczy z serca swemu bratu» (Mt 18,35)⁴.

4 Cyt. za: https://opoka.org.pl/biblioteka/w/wp/franciszek_i/modlitwy/asyz_04082016.html, dostęp: 6.03.2019.

Forum wewnętrzne

Robert Leżohupski OFMConv.

Wydanie polskie *Święta przebaczenia z papieżem Franciszkiem* jest niewątpliwie ważnym narzędziem formacji do „hojnego słuchania spowiedzi wiernych i towarzyszenia im na drodze uświęcania, jaką jest sakrament pojednania”¹; drogi uświęcania zarówno osoby spowiadającej się, jak i spowiednika; owej sztuki „kontemplowania cudów nawrócenia, których w konfesjonale tylko oni i aniołowie są świadkami”².

Ojciec Święty podczas niedawnej (29.03.2019) audiencji dla uczestników 30. już Kursu Forum Wewnętrznego w znaczących słowach, poza tekstem, poruszył bardzo istotną kwestię, która, będąc niezwykle złożoną, delikatną i niejednoznaczną

1 FRANCISZEK, audiencja dla uczestników Kursu Forum Wewnętrznego dla spowiedników zorganizowanego przez Trybunał Penitencjarii Apostolskiej, 29.03.2019, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/03/29/0261/00525.html> [dostęp: 2 kwietnia 2019] (przekład własny).

2 Tamże.

definicyjnie zasługuje na pogłębioną refleksję w niniejszym krótkim posłowiu.

„I chciałbym dodać – poza tekstem – słowo o terminie «forum wewnętrzne». To nie jest pozbawione znaczenia wyrażenie: jest ono bardzo precyzyjne, a sprawa jest niezwykle poważna! Forum wewnętrzne musi pozostać wewnątrz i nie może nigdy wyjść na zewnątrz. A mówię to, ponieważ zdałem sobie sprawę, że w niektórych grupach w Kościele odpowiedzialni i przełożeni – powiedzmy tak – mieszają te dwie rzeczy. Czerpiąc z forum wewnętrznego, podejmują decyzje w zakresie zewnętrznym oraz na odwrót. Proszę, nie róbcie tak, to jest grzech! Jest to grzech przeciwko godności osoby, która ufa kapłanowi, wyjawia przed nim swoje życie, prosząc o przebaczenie. Tymczasem jest to wykorzystywane do naprawiania spraw danej wspólnoty lub ruchu, być może nawet – nie wiem, zgaduję – jakiegoś nowego zgromadzenia, nie wiem. Forum wewnętrzne musi zawsze pozostać forum wewnętrznym. To rzecz święta. Chciałem to teraz powiedzieć, ponieważ martwię się o to”³.

1. Wprowadzenie

„Forum” (wyrażane także przez równoważne pojęcie „zakres”) ma znaczenie odrębne od pojęcia „jurysdykcja”. Jest to zakres, w jakim jest ona

³ Tamże.

1. Wprowadzenie

sprawowana, to miejsce rozstrzygania sporu, siedziba, właściwość sądowa, władza właściwa do rozstrzygnięcia określonego rodzaju kontrowersji lub do uregulowania określonego rodzaju działalności. W tym rozumieniu pojęcie „forum” jest także różne od pojęcia „kompetencja”. Oznacza bowiem przestrzeń nie tylko materialną, lecz także formalną jurysdykcji; kompetencja jest natomiast zakresem uprawnień przypisanych konkretnemu organowi lub osobie.

Zakres zewnętrzny sprawowania władzy łatwo naturalnie wyróżnić przez publiczność i udowodnialność spraw, celów, skutków wraz z identyfikacją adresatów. Zakres wewnętrzny obejmuje ludzkie sumienie, nie można go jednak ograniczać tylko do *forum conscientiae*, ponieważ osąd owej osobistej i wyłącznej relacji z Bogiem, dokonuje się nie tylko na płaszczyźnie intelektu lecz także przez władzę rządzenia Kościoła. Jedna władza rządzenia sprawowana jest w dwóch różnych obszarach, jednym – widocznym (forum zewnętrzne), innym – ukrytym (forum wewnętrzne)⁴.

4 Dla pogłębionej analizy prawnej pojęć wraz z obszerną bibliografią zob. Costantino-M. Fabris, *Il foro interno nell'ordinamento giuridico ecclesiale*, w: *Prawo Kanoniczne* 58 (2015) nr 3, s. 50–64 oraz Ginter Dzierżon, *Zakresy sprawowania władzy rządzenia w kanonicznym porządku prawnym (Kan. 130 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.)*, w: *Roczniki Nauk Prawnych*, t. XXVIII, numer 3, 2018, s. 181–191.

2. Jedna władza rządu – różne zakresy jej sprawowania

Kan. 130. Władza rządu zasadniczo jest wykonywana w zakresie zewnętrznym; czasem jednak tylko w zakresie wewnętrznym, tak mianowicie, że skutki, jakie jej wykonywanie zdolne jest wywołać w zakresie zewnętrznym, nie są uznawane w tym zakresie, chyba że jest to postanowione w określonych przez prawo przypadkach.

Kan. 74. Chociaż z łaski udzielonej mu ustnie może ktoś korzystać w zakresie wewnętrznym, jednak obowiązany jest udowodnić ją w zakresie zewnętrznym, ilekroć ktoś domaga się tego zgodnie z prawem.

KKKW, kan. 980, § 1. Władza rządu inna jest w zakresie zewnętrznym, inna w zakresie wewnętrznym czy to sakramentalnym, czy niesakramentalnym.

§ 2. Jeżeli władza rządu wykonywana jest jedynie w zakresie wewnętrznym, skutki, jakie jej wykonywanie zdolne jest wywołać w zakresie zewnętrznym, nie są w tym zakresie uznawane, chyba że jest to postanowione w określonych przez prawo przypadkach.

2.1. Zakres zewnętrzny

Na forum zewnętrznym Kościół sprawuje władzę rządu, by dążyć do dobra wspólnego o charakterze publicznym oraz porządkować stosunki

3. Wyjątkowość forum wewnętrznego

społeczne wiernych. Władza rządu w zakresie zewnętrznym jest sprawowana ze skutkami prawnymi w porządku publicznym, obejmując: dyscyplinę, porządek, stosunki społeczne wiernych między sobą nawzajem oraz z różnymi władzami.

2.2. Zakres wewnętrzny

Na forum wewnętrznym Kościół sprawuje władzę rządu, aby dbać przede wszystkim o duchowe i prywatne dobro poszczególnych wiernych; porządkuje stosunki wiernych z Bogiem, aby prowadzić ich drogą zbawienia. Wszystko to, co dzieje się w głębi sumienia i ma bezpośredni związek z Bogiem należy do forum wewnętrznego.

3. Wyjątkowość forum wewnętrznego

W systemach prawnych państw *de internis non iudicat praetor* (sędzia nie sądzi ludzkich myśli). Forum wewnętrzne jest specyficzną i wyłączną cechą porządku prawnego Kościoła katolickiego:

- w służbie Bogu, która ma miejsce przede wszystkim w zakresie sumienia;
- dla wiecznego zbawienia dusz, które odbywa się zasadniczo w wewnętrznej istocie człowieka;
- w porządku prawnym samego Kościoła, którego celem jest życie i rozwój Mistycznego Ciała Chrystusa, a nieodzowną częścią – wierni, dzięki wewnętrznej, radykalnie wolnej przynależności.

Forum wewnętrzne, Robert Leżohupski OFMConv.

Forum wewnętrzne to całość spraw, czynów i ich konsekwencji, w których wierni uczestniczą lub wprowadzają je w życie przez wewnętrzny akt swego sumienia, a które mogą być poznane (zgodnie z prawem) tylko i wyłącznie przez ich dobrowolne ujawnienie.

Forum wewnętrzne to zatem całość relacji pomiędzy wiernym a Bogiem, w których pośredniczy Kościół, nie po to, by bezpośrednio zarządzać społecznymi konsekwencjami takich relacji, lecz zapewnić nadprzyrodzone dobro wiernego w odniesieniu do jego przyjaźni z Bogiem. Chodzi tu mianowicie o wsparcie wiernego w dążeniu do stanu łaski, a w konsekwencji – do życia wiecznego.

3.1. Forum wewnętrzne sakramentalne – sakrament pokuty i pojednania

Sakrament pokuty i pojednania (zakres wewnętrzny sakramentalny) to uprzywilejowana przestrzeń i doskonały akt religijny w zakresie wewnętrznym: jedna duszę z Bogiem, przywracając właściwy porządek relacji człowieka ze Stwórcą oraz godzi wiernych także ze wspólnotą Kościoła.

3.2. Forum wewnętrzne pozasakramentalne

Forum wewnętrzne pozasakramentalne jest przestrzenią wyjawienia kwestii sumienia, co wierni

4. Przedmiot forum wewnętrznego

mogą uczynić poza spowiedzią, zawsze jednak w tajemnicy, bez charakteru publicznego, np.:

- przez kierownictwo duchowe realizowane za pomocą odrębnych i oddzielnych od spowiedzi sakramentalnej aktów;
- w formie wyjawienia kwestii sumienia przez zakonników wobec ich przełożonych;
- formułując prośbę o radę lub zgłaszając poważne kwestie przełożonym kościelnym z wzajemnym zobowiązaniem do zachowania tajemnicy.

4. Przedmiot forum wewnętrznego

Zakres wewnętrzny obejmuje całe życie moralne człowieka. Niektóre znaczące jego kategorie to:

- grzech, jako przynależący do sakramentu pokuty;
- kary zaciągnięte wskutek grzechu, ale pozostające, jako kary *latae sententiae*, nie zadeklarowane;
- nieprawidłowości niezadeklarowane kanicznie i ukryte;
- nieprawidłowości wynikające z ukrytych okoliczności;
- osobiste lub rzeczowe zobowiązania ze względów ukrytych w sumieniu;
- fakty lub okoliczności, które powodują powstanie pewności co do nieważności lub wątpliwości co do ważności aktów sakramentalnych, w odniesieniu do których nie jest możliwe (w sensie

absolutnym lub przez niemożność moralną) dostarczenie dowodów zewnętrznych;

– nastroje, nawyki, tendencje psychologiczne lub moralne, których zazwyczaj nie okazuje się na zewnątrz (np. wewnętrzne wady, fobie i tym podobne);

– problemy, które dotyczą życia moralnego niektórych ludzi.

Posługa sprawowania władzy rządzenia w zakresie wewnętrznym służy duchowemu i prywatnemu dobru wiernych. Skutki zatem, które wywołuje, czasami nie są rozpoznawane na forum zewnętrznym z powodu braku zewnętrznych dowodów na to, co wydarzyło się na forum wewnętrznym; nie oznacza to, że nie ma skutków w zakresie zewnętrznym, ale że nie są one rozpoznawane dowodowo w zakresie zewnętrznym. Sytuacja wiernych jednak, zarówno w sumieniu, jak i przed wspólnotą Kościoła jest uregulowana i nie muszą się oni niepokoić.

5. Podmioty sprawowania władzy rządzenia w zakresie wewnętrznym

Jest to działalność jurysdykcyjna Kościoła. Podmiotami zatem, które mogą wykonywać czynności na forum wewnętrznym, są: Stolica Apostolska dla Kościoła powszechnego, ordynariusz miejsca dla wiernych podległych mu w sprawach niezastrzeżonych Stolicy Apostolskiej, kapłan (biskup lub prezbiter) jako minister sakramentu pokuty.

6. Penitencjaria Apostolska – jurysdykcja łaski na forum wewnętrznym

Penitencjaria Apostolska sprawuje **jurysdykcję łaski na forum wewnętrznym**⁵. Można słusznie powiedzieć, że wypełnia służbę wyłącznie duchową, to znaczy funkcję bezpośrednio związaną z celem misji Kościoła, jakim jest zbawienie ludzkiej duszy (*salus animarum*). Na forum wewnętrznym, zarówno sakramentalnym, jak i pozasakramentalnym, Penitencjaria Apostolska udziela rozgrzeszeń, dyspens, łask, uważnień, zamian oraz wielu innych. Penitencjaria Apostolska jest więc organem służącym spowiednikom i penitentom. Słusznie można ją nazwać „Trybunałem Miłosierdzia”, ponieważ jej główną misją jest pomaganie w procesie pojednania z Bogiem i z Kościołem wiernego, który znalazł się w sytuacji niedającej się pogodzić z jego wiecznym zbawieniem⁶.

5 Zob. Robert Leżohupski, *Breviarium confessoris – wybrane zagadnienia praktyczne odnośnie do sakramentu pokuty*, w: „Prawo i Kościół”, t. 4 (2012), s. 129–157.

6 Zob. Benedykt XVI, Reskrypt *ex Audientia ss.mi* z 16 czerwca 2005: „Penitencjaria Apostolska, aby móc wykonywać swoje zadania na forum wewnętrznym, posiada wszystkie konieczne uprawnienia, z wyjątkiem jedynie tych, które Ojciec Święty zakomunikował bezpośrednio Kardynałowi Penitencjarzowi, chcąc zarezerwować je sobie”.

7. Cechy charakterystyczne forum wewnętrznego

7.1. Inicjatywa wiernego

Jest to absolutnie dobrowolna jurysdykcja nieoparta na sporze prawnym: tylko zainteresowany wierny jest w stanie dobrowolnie poddać się pod jurysdykcję forum wewnętrznego, także dlatego, że tylko on jest w stanie pokazać prawdę o wydarzeniach, które miały miejsce.

7.2. Tajne rozstrzygnięcie prawne

Rozstrzygnięcie, po które wystąpiono do odpowiedniego organu władzy, jest aktem tajnej jurysdykcji, wynikającym zarówno z tajnego charakteru faktów, na których się opiera proces, jak i z poufnego sposobu, w jaki zainteresowana strona poddała się pod jurysdykcję.

7.3. Środek prawny przebaczenia

Jurysdykcja na forum wewnętrznym jest ze swej natury aktem przebaczenia i miłosierdzia. Jej realizacja jest możliwa tylko przez autentycznie wolną decyzję wiernego, który spontanicznie odwołuje się do władzy kościelnej.

7.4. Pewność prawa i kwestia dowodów

Rozstrzygnięcie na forum wewnętrznym jest prawnie skuteczne i nie ma potrzeby powtarzania go na forum zewnętrznym; ponieważ jednak jest tajne, nie ma charakteru publicznego, co stwarza pewien problem bezpieczeństwa prawnego, odnosząc się tu zasadniczo do aspektu dowodowego.

Co do zakresu wewnętrznego sakramentalnego: pieczęć sakramentalna spowiedzi jest absolutnie nienaruszalna. „Pojednanie jest dobrem, którego mądrość Kościoła z całą mocą moralną zawsze strzegła prawną pieczęcią sakramentalną. Jest ono, nawet jeżeli nie zawsze rozumiane przez współczesną mentalność, niezastąpione dla świętości sakramentu i dla wolności sumienia penitenta. Musi on być zawsze pewny, że rozmowa sakramentalna pozostanie sekretem konfesjonału, między własnym sumieniem, które się otwiera na łaskę i Boga, a koniecznym pośrednictwem kapłana”⁷.

Odnosnie do forum wewnętrznego pozasakramentalnego, aby zapobiec upublicznieniu kwestii rozstrzygniętych poza sakramentem spowiedzi, doświadczenie prawne skonsolidowało dyskretne i anonimowe formy możliwości zewnętrznego

⁷ FRANCISZEK, audiencja dla uczestników Kursu Forum Wewnętrznego zorganizowanego przez Trybunał Penitencjarii Apostolskiej (29.03.2019), <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/03/29/0261/00525.html> [dostęp: 2 kwietnia 2019] (przekład własny).

poświadczenia, w razie potrzeby, i otrzymania odpowiednich dyspens.

Kan. 1082. *Jeśli czego innego nie postanawia reskrypt Penitencjarii, dyspensa udzielona w zakresie wewnętrznym niesakramentalnym od przeskody tajnej, powinna być wpisana do księgi przechowywanej w tajnym archiwum kurii i nie jest potrzebna inna dyspensa w zakresie zewnętrznym, gdy przeszkoda tajna stanie się później publiczną.*

7.5. Niemożność komunikowania między zakresem wewnętrznym a zewnętrznym

Niekomunikowalność obu forów jest ogólną zasadą porządku kanonicznego gwarantującą wolność i godność osoby. Zasada ta ma jednak pewne wyjątki. Sprawy wszczętej w zakresie zewnętrznym nigdy nie można wnieść później na forum wewnętrzne, z wyjątkiem niektórych szczególnych przypadków przewidzianych przez kan. 64.

Kan. 64. *Zachowując nienaruszone prawo Penitencjarii w odniesieniu do zakresu wewnętrznego, łaska, której odmówiła jakakolwiek dykasteria Kurii Rzymskiej, nie może być ważnie udzielona przez inną dykasterię tejże Kurii lub przez inną kompetentną władzę – niższą od Biskupa Rzymskiego – bez zgody dykasterii, z którą sprawę zaczęto załatwiać.*

8. Nie mieszać zakresu wewnętrznego z zakresem zewnętrznym

8. Nie mieszać zakresu wewnętrznego z zakresem zewnętrznym

Nieuprawnione mieszanie forum wewnętrznego z zewnętrznym jest nadużyciem duchowym, niesprawiedliwością pochodzącą z niewłaściwego korzystania z władzy rządzenia związanej z jej funkcją, jest wyrządzeniem szkody danej osobie, pogwałceniem jej godności. Ustawodawca jest tu jednoznaczny. Poniżej wymieńmy choćby kilka przykładów.

8.1. Prawo wyboru własnego spowiednika

Kan. 991. Każdy wierny ma prawo wyznać swoje grzechy wybranemu przez siebie spowiednikowi, także innego obrządku, zatwierdzonemu zgodnie z prawem.

8.2. Formacja kapłańska i zakonna

Kan. 240, § 1. Oprócz spowiedników zwyczajnych, powinni regularnie przychodzić do seminarium także inni spowiednicy, a ponadto alumni powinni mieć zawsze możliwość udania się, z zachowaniem jednak seminaryjnej dyscypliny, do jakiegokolwiek spowiednika, w seminarium lub poza nim.

§ 2. W podejmowaniu decyzji o dopuszczeniu alumnów do święceń lub wydalaniu

z seminarium, **nigdy nie wolno żądać opinii kierownika duchowego i spowiedników.**

Kan. 630, § 1. Przełożeni powinni zostawić swoim podwładnym należną **wolność w zakresie korzystania z sakramentu pokuty i kierownictwa duchowego**, z zachowaniem wszakże dyscypliny instytutu.

§ 2. Zgodnie z przepisami własnego prawa, przełożeni mają troszczyć się o to, ażeby ich podwładni mieli do dyspozycji **odpowiednich spowiedników**, u których mogliby się często spowiadać.

8.3. Zakaz spowiadania seminarzystów, nowicjuszy i alumnów

Kan. 985. Mistrz nowicjuszy i jego pomocnik oraz rektor seminarium lub innego zakładu wychowawczego, **nie powinni przyjmować spowiedzi swoich alumnów mieszkających w tym samym domu**, chyba że w poszczególnych przypadkach alumni **dobrowolnie** o to poproszą.

Kan. 630, § 4. Przełożeni **nie powinni spowiadać swoich podwładnych**, chyba że sami **dobrowolnie** o to poproszą.

§ 5. Podwładni powinni z zaufaniem przychodzić do swoich przełożonych, którym też mogą w sposób wolny i nieprzymuszony otwierać swoje wnętrza. Natomiast **zabrania się przełożonym nakłaniać ich w jakikolwiek sposób do otwierania przed nimi sumienia.**

9. Zakończenie

Forum wewnętrzne, to intymny, osobisty obszar relacji między miłosiernym Bogiem a wiernym, przestrzeń rozeznawania, wolnego wyboru, pojednania, uzdrowienia, miłosierdzia. Jego uprzywilejowanym sakramentalnym wymiarem jest spowiedź.

Papież Franciszek w homilii podczas nabożeństwa pojednania 29 marca 2019 raz jeszcze przywołał jej moc i wartość. „A jednak zło jest silne, ma uwodzicielską moc: pociąga, urzeka. Aby oderwać się od niego, nie wystarczą nasze starania, potrzebujemy większej miłości. Bez Boga nie można przezwyciężyć zła: tylko Jego miłość podnosi wewnętrznie, tylko jego czułość wlana w serce czyni człowieka wolnym. Jeśli chcemy wyzwolenia od zła, to trzeba uczynić miejsce dla Pana, który przebacza i uzdrawia. A czyni to przede wszystkim przez sakrament, który będziemy celebrować. Spowiedź jest przejściem od nędzy do miłosierdzia, jest słowem pisanym przez Boga w sercu człowieka. Odczytując je tam, za każdym razem mamy pewność, że jesteśmy cenni w oczach Boga, że On jest Ojcem i kocha nas bardziej, niż my miłujemy samych siebie. (...) Ważne, by mieć na uwadze Boże przebaczenie, pamiętać o Jego czułości, zasmakować na nowo doświadczonego pokoju i wolności. To jest bowiem istotą spowiedzi: nie wyznane przez nas grzechy, ale

Boża miłość, którą otrzymujemy i której zawsze potrzebujemy. Może nas najść jeszcze wątpliwość: «spowiedź niczemu nie służy, zawsze popełniam te same grzechy». Ale Pan nas zna, wie, że walka wewnętrzna jest trudna, że jesteśmy słabi i skłonni do upadków, często powracamy do czynienia zła. I proponuje nam, abyśmy powracali na nowo do czynienia dobra, prosząc o miłosierdzie. A On nas podniesie i uczyni nowymi stworzeniami. Powróćmy do spowiedzi, przywróćmy temu sakramentowi miejsce, na jakie zasługuje w życiu i w duszpasterstwie!⁷⁸.

Powierzenie danego rozstrzygnięcia Kościołowi na forum wewnętrznym, sakramentalnym czy pozasakramentalnym, to owoc wolnej, osobistej, autonomicznej decyzji wiernego, zgodnie z najwyższym dobrem, jakim trzeba się kierować w praktyce duszpasterskiej – *salus animarum*, zbawienie dusz. Przypomina zatem papież Franciszek, że „forum wewnętrzne musi zawsze pozostać forum wewnętrznym. To rzecz święta”⁹.

8 FRANCISZEK, homilia podczas nabożeństwa pojednania w Bazylice Watykańskiej (29.03.2019), <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/03/29/0264/00526.html> [dostęp: 2 kwietnia 2019] (przekład własny).

9 FRANCISZEK, audiencja dla uczestników Kursu Forum Wewnętrznego zorganizowanego przez Trybunał Penitencjarii Apostolskiej, (29.03.2019), <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/03/29/0261/00525.html> [dostęp: 2 kwietnia 2019] (przekład własny).

Spis treści

Wprowadzenie

(Kard. Mauro Piacenza
i Ks. prał. Krzysztof Nykiel) / 5

Przedmowa do wydania polskiego

(Ks. prał. Krzysztof Nykiel) / 9

Część I

Sakrament miłosierdzia i radości / 13

Czym jest spowiedź? / 14

Jak się spowiadać? / 19

Czy nie można spowiadać się
bezpośrednio przed Bogiem? / 27

Inne pytania i odpowiedzi / 30

Przygotowanie do spowiedzi / 36

Warunki dobrej spowiedzi / 38

Akt żalu / 40

Zarys rachunku sumienia / 42

Część II

Spowiednik – szafarz miłosierdzia / 53

Posłannictwo „miłosiernego ojca” / 53

Posłannictwo „dobrego samarytanina” / 56

Posłannictwo „dobrego pasterza” / 59

Posłannictwo „lekarza
w szpitalu polowym” / 61

Inne zalecenia dla spowiedników / 62

Nota dla spowiedników / 75

Część III

Odpusty / 81

Co to są odpusty? / 81

Perspektywa Komunii Świętych / 84

Spis treści

Jak je otrzymać? / **85**
Główne odpusty (zupelne lub cząstkowe) / **88**

Aneks

Komentarze papieża Franciszka do trzech przypowieści / 95

Grzesznica całująca stopy Jezusa
(Łk 7,36–50) / **95**

Kobieta cudzołożna, której
przebaczone (J 8,1–11) / **98**

Przypowieść o niemiłosiernym
słudze (Mt 18,21–35) / **100**

Postscriptum do wydania polskiego

Forum wewnętrzne

Robert Leżohupski OFMConv. / **103**

1. Wprowadzenie / **104**
2. Jedna władza rządu –
różne zakresy jej sprawowania / **106**
3. Wyjątkowość forum wewnętrznego / **107**
4. Przedmiot forum wewnętrznego / **109**
5. Podmioty sprawowania władzy rządu
w zakresie wewnętrznym / **110**
6. Penitencjaria Apostolska – jurysdykcja łaski
na forum wewnętrznym / **111**
7. Cechy charakterystyczne
forum wewnętrznego / **112**
8. Nie mieszać zakresu wewnętrznego
z zakresem zewnętrznym / **115**
9. Zakończenie / **117**